

Koroiset

4/2012

Koroinen
Räntämäki
Halinen
Oriketo
Metsämäki

Kiviä ja keloja Räntämäen palkintopihassa s. 3

Halisten kylän historia alkaa s. 8–9

Halisukko ja Halisakka s. 10–11

pääkirjoitus

Vaaleista ja Koroisten kaavoituksesta

Kuluvan vuoden lokakuun 28. päivänä käytiin Turunkin kaupungissa kunnallisvaalit. Valtakunnallinen äänestysprosentti oli huomattavasti alhaisempi kuin vuoden 2008 vaaleissa eli alle 60 %. Lehtemme levikki-alueella oli varsinaisesti kaksi äänestysaluetta eli Turun kristillisen opiston ja Halisten koulun äänestysalueet.

Ääniharavana opiston äänestysalueella oli valtuutettu Pentti Huovinen ja Halisten koululla eniten ääniä sai niin ikään valtuutetuksi valittu Mohammad Azizi. Molemmat edustavat kokoomusta.

Turun kristillisen opiston äänestysalueella äänestysprosentti oli yli 70 %. Halisten koululla äänestysprosentti jäi alle 50 %. Halisten koulun äänestysalueen äänestysprosentti oli

huomattavan alhainen eikä kunniaksi alueelle. Toivotamme molemmille valtuutetuille menestystä uudelle vaalikaudelle.

Alueellamme järjestetään keskustelutilaisuus maanantaina 10.12.2012 klo 18.00–20.30 kaavoitusasiasta aiheena Koroinen ja Koroistenkaari.

Keskustelutilaisuuden järjestää ympäristö- ja kaavoitusviraston asemakaavatoimisto ja se tapahtuu Turun kristillisellä opistolla osoitteessa Lustokatu 7.

Koroisten kaava-aihetta selvittää kaavoitusarkkitehti Osku Uurasmaa ja Koroistenkaa-

ren kaava-aihetta kaavoitusarkkitehti Christine Eskolin.

Tilaisuus on alueemme kehityksen kannalta erittäin tärkeä, joten on toivottavaa, että mahdollisimman usealla alueen asukkaalla olisi mahdollisuus osallistua tilaisuuteen.

Tilaisuuden alustajat selvittävät kaavaosaston suunnitelmia uudisrakentamiseen ja miten voidaan luoda edellytyksiä jokivarren tehokkaammalle virkistyskäytölle. Rautatien osalta kaavoituksen yhteydessä selvitetään kaksirataistamista sekä mahdollisten paikallispysäkkien tarvetta kaava-alueella.

Tilaisuuteen osallistu myös liikennesuunnitteluosaston edustaja. Tilaisuudessa käsitellään myös Vanhan Tampereentie kapean sillan kohtaloa.

Toimitus toivottaa kaikille lukijoille Rauhallista Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

Tapio Jokinen
vastaava toimittaja

Kohtaaminen on iso juttu!

Katselen pientä vastasyntyntä, kun hänet annetaan suvun vanhimman syliin. Silmiin sytty onnen tuike, suu hymyilee, kädet ovat turvallisina ja huolta pitävinä kietoutuneet vauvan ympärille. Kohtaaminen ikuistettiin valokuvalla, jotta lapsikin näkee sen vuosien päästä.

Jokaisesta tapaamisesta jää jälki, joskus jälki on rakkautta täynnä, joskus se ahdistaa vuosikymmeniä.

Tänä jouluna meitä jokaista kutsutaan kohtaamisen polulle. Pimeässä kulkevalle annetaan toivo, sen saa aikaan ihmeellinen asia: syntymän ihme ja rakkaus. Kaikki saavat tulla vastasyntyneen Jeesus lapsen luo iloitsemaan Taivaan Isän yllättävästä ja suurimmasta joululahjasta.

Tämä joululahja sisältää asioita, joita ei voi taloudellisesti mitata. Ne ovat arvokkaampia kuin mitkään jalokivet tai aarteet.

Lahja sisältää armon, ansaitsemattoman rakkauden minun osakseni, Siinä on anteeksianto, elämän uusi mahdollisuus, toivo ja voima ottaa yksi askel kerrallaan.

Elämän arki ei välttämättä muutu paljoa, mutta silmiin sytty onnen ja luottamuksen tuike. Olen turvassa ja rakastettu. Tämä Jeesuksesta välittyvä huolenpito kuuluu ehdoita ja varauksia ihan jokaiselle.

Kohtaaminen on iso juttu. Se hämmästyttää, ihmetyttää ja laittaa liikkeelle, ihmisen toisen luo. Niin oli aikanaan Betlehemin kedolla ja niin on nytkin. Joulukirkossa voi koko sydämeästään laulaa tai veisata jouluvirttä. Kukin omalla tavallaan ja äänellään toinen toistemme kanssa ja yhdessä enkelien ja kaikkien pyhien kanssa: ”Nyt Jumalalle kunnia, kun antoi ainoon Poikansa. Siit enkelitkin riemuitten veisaavat hälle kiitoksen.”

Kohtaan sinut lehden välityksellä. Hetkisen olemme lähellä toisiamme. Kaikkivaltias, kolmiyhteinen Jumala, tuntee ja tietää kaiken meistä. Yhdessä saamme ottaa vastaan Jumalan rakkauden ja mieleemme hiljaiseen saa Jeesus lapsi syntyä uudelleen.

Lämmöllä ja siunaten ajattelen sinua.

Jouluniloa toivottaen

Katri Rinne
Maarian seurakunta
kirkkoherra

Timo Jokinen

Riku Salo

Niuskalan talli – in memoriam
1845(?) - 2012

Onko jättiläinen puraissut vanhan Niuskalan tilan tallista aimo haukkauksen? Vai onko se astunut sen päälle? Selitys lienee tälle näkymälle Turun kaupungin päätös purkaa talli- ja sikalarakennus. Näkymättömissä olevaa navettarakennusta sen sijaan kunnostetaan, joten pieni pala historiallista maisemaa saa jälleen uuden ilmeen.

Kiinnostavaa on, että Turun Sanomat uutisoi 11.4.2012 kaupungin suunnittelevan palveluasuntoja noin 300 metrin päähän Orikedon jätteenpolttolaitoksesta. Asuntoja sijoitettaisiin uusiin taloihin sekä mahdollisesti Niuskalan tilan vanhaan navetta- ja tallirakennukseen. Kaavaesitys hyväksyttäneen vielä tämän vuoden aikana.

Toivon mukaan tähän tallirakennukseen ei enää ihmisiä sijoiteta, ja huonolta näyttää palvelujen tarjoaminen navettarakennuksenkin puolella...

Mirja-Riitta Salo

Koroiset

Ilmestyy

Neljä numeroa vuodessa: vuonna 2012 helmikuussa, toukokuussa, syyskuussa ja joulukuussa

Jakelu

5500 kpl, jaetaan kotitalouksiin ja yrityksiin seuraavissa Turun kaupunginosissa: Koroinen, Röntämäki, Halinen, Oriketo, Metsämäki

Julkaisijat

Halinen-Röntämäki -seura, Halisten omakotiyhdistys, Hamaron pienkiinteistöomistajain yhdistys ry, Maarian seurakunnan Itä-Maarian alueneuvosto, Turun kristillinen opisto, Elävän Kulttuurin Koroinen

Vastaava toimittaja

Tapio Jokinen, puh. 050 572 2530, sähköposti: jokinen.tapio@netti.fi

Toimitussihteeri

Hanna Nurmi, aineisto@koroinen.fi

Toimituskunta

Kristiina Annala, Ann-Christin Antell, Jaakko Erola, Tytti Issakainen, Tapio Jokinen, Tuuli Kastemaa, Eija Leino, Timo Leinonen, Virpi Lummevuo, Hanna Nurmi, Dmitri Ovtchinnikov, Janne Pelttonen, Pertti Pussinen, Pirjo Ranti

Toimitus

toimitus@koroinen.fi

Kansikuva

Dmitri Ovtchinnikov: Myllärintalolta Halisten sillan kupeesta lähtee opastettuja ulkoilureittejä.

Ulkoasu

Janne Pelttonen

Painopaikka

Finepress Oy, Turku

Ilmoitusmyynti

Tapio Jokinen, puh. 050 572 2530, sähköposti: jokinen.tapio@netti.fi Ilmoitustilaa on myös myytävänä Koroisten internetsivuille www.koroinen.fi

Ilmoitusaineistot

Valmis ilmoitusaineisto pdf-muodossa osoitteeseen ilmoitukset@koroinen.fi viimeistään 2 viikkoa ennen lehden julkaisuviikkoa

Ilmoituksen suunnittelu ja tekstiladonta

0,10 e/pmm, aineisto osoitteeseen

ilmoitukset@koroinen.fi viimeistään 2 viikkoa ennen lehden julkaisuviikkoa

Maksuliikenne

Liedon Osuuspankki 471330-230411

Lehden vastuu

Ilmoituksen julkaisemisessa satuneesta virheestä lehden suurin vastuu rajoittuu ilmoituksen hinnan korvaamiseen. Lehti ei vastaa virheestä, joka aiheutuu esim. puutteellisesta tai virheellisestä ilmoitusaineistosta, puhelinvälityksessä tapahtuneesta väärinkäsityksestä tai epäselvästä käsikirjoituksesta.

Ilmoitushinnat

koko sivu	2310 e
puoli sivua vaaka	1150 e
puoli sivua pysty	1150 e
1/4 sivua	684 e
1/8 sivua	331 e
1/16 sivua	155 e
1/32 sivua	78 e

Alennukset

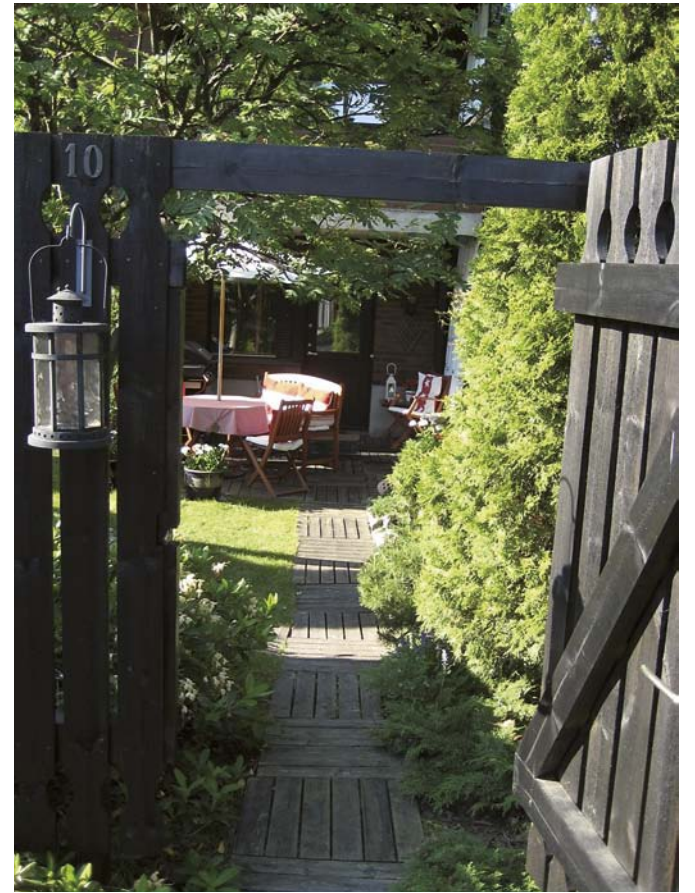
Vuosialennus 20% (neljä lehteä/vuosi)

joutsen-
merkki
tähän!

www.koroinen.fi

Takapihalla on tilaa myös suojaiselle oleskelualueelle.

Näkymä takapihan portista suojaiselle pihalle.

Toimivilla ratkaisuilla ja pitkäjänteisyydellä voittoon

Turun kulttuuripääkaupunkivuoden 2011 pihakilpailussa rivitalopihojen sarjan voittaneen Leena ja Tapani Niemiahon pihan rakentaminen alkoi jo vuonna 1985, jolloin he muuttivat nykyiseen asuntoonsa. Rivitalot on rakennettu entisille savipelloille, joten aution pihamaan kasvualusta muodostui savesta ja rakennusjätteestä. Istutustöiden yhteydessä kuoppiin lisättiin kaupasta ostettua, lannoitettua puutarhamultaa sekä hiekkaa, jotka sitten sekoitettiin yhteen savimaan kanssa. Näin saatiin kasveille mahdollisimman hyvä ja ravinteikas kasvualusta.

Ensimmäiseksi istutettiin takapihalle amerikanpihlaja, joka komistaa pihaa edelleen. Julkisivun puolelle istutetut alppiruusut, marjakuusi ja kinosangervoaista istutettiin myös hetimiten vuonna -85. Takapihan puolella kasvava kaunis, valkokukkainen alppiruusu on koristanut pihaa jo 20-vuotta. Muuten piha on vuosien varrella kokenut täydellisen muodonmuutoksen.

Talon julkisivun puolelle istutetut

koristeomenapuut saivat kasvaa paikallaan vain muutaman vuoden ja ne poistettiin havuistutusten tieltä. Takapihalla kasvaneet koreanpihta, pensashanhikit, syysshortensiat ja vuorenkilvet saivat myös väistyä ikivihreiden havujen tieltä. Havuryhmienkään kanssa ei heti koettu onnistumisia, vaan yrityksen ja erehdyksen kautta Leena ja Tapani saivat huomata, etteivät siilikuusi ja tapionpöytä viihtyneetkään pihalla. Ja sinilaakakatajasta kasvoi aivan liian suuri.

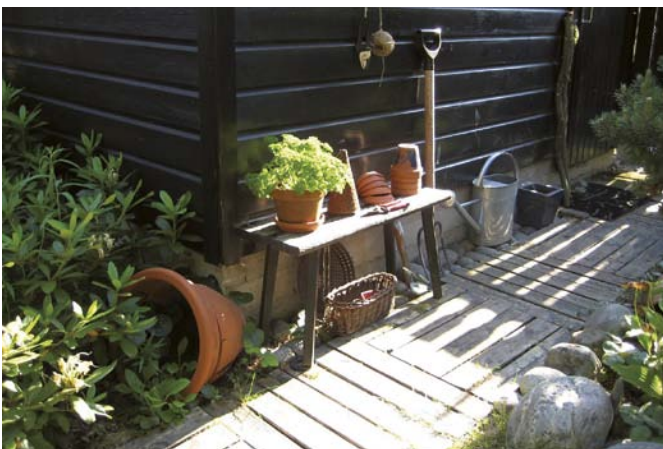
Suurina havujen ystävinä Niemiahot eivät kuitenkaan antaneet periksi, vaan yhden talven puutarhakirjallisuutta tutkittuaan, he onnistuivat istuttamaan Leenan suunnitelman mukaan pihalleen sellaisia kasveja, jotka siellä viihtyvät ja kasvavat hyvin. Vuosien varrella pihalle on havuistutusten lomaan lisätty muun muassa taponlehtiä ja kuunililjoja. Erilaisia kärhöjä on istutettu pihalle sopiviin paikkoihin ja takapihan ikkunoiden alla valkokukkalliset Schneewittchen-ruusut voivat hyvin. Lapista ja muiltakin matkoiltaan Niemi-

ahot ovat tuoneet pihalleen erilaisia kiviä ja keloja koristeeksi ja käsistään kätevän Tapanin puutyöt ihastuttavat pihalla.

Niemiahot lapsineen ja lapsenlapsineen viettävät paljon aikaa pihalla. Pienelle, hyvin suunnitellulle pihalle mahtuu loistavasti lasten uima-allas, grilli, pöytäryhmä ja meksikolainen saviruuku makkaran paistoa varten. Ja koska istutusalueet on viisaasti sijoitettu pihan reunoille, jää sinne vielä tilaa lasten leikeillekin. Pieni ja käytännöllinen piha on suojaista ja se muodostaa talon jatkeena yhden kesähuoneen lisää ja juuri se on Leenan ja Tapanin mielestä heidän pihassaan parasta.

Voitostaan yllättyneet Niemiahot aikovat jatkossakin hoitaa pihaansa rakkautella ja uusia kasvillisuutta sitä mukaa kuin tarve vaatii. Yksi asia on kuitenkin varmaa: Pihalla tulee aina olemaan pihlajapuu!

Teksti ja kuvat: Tiina Rinne

Kaikki siististi järjestyksessä.

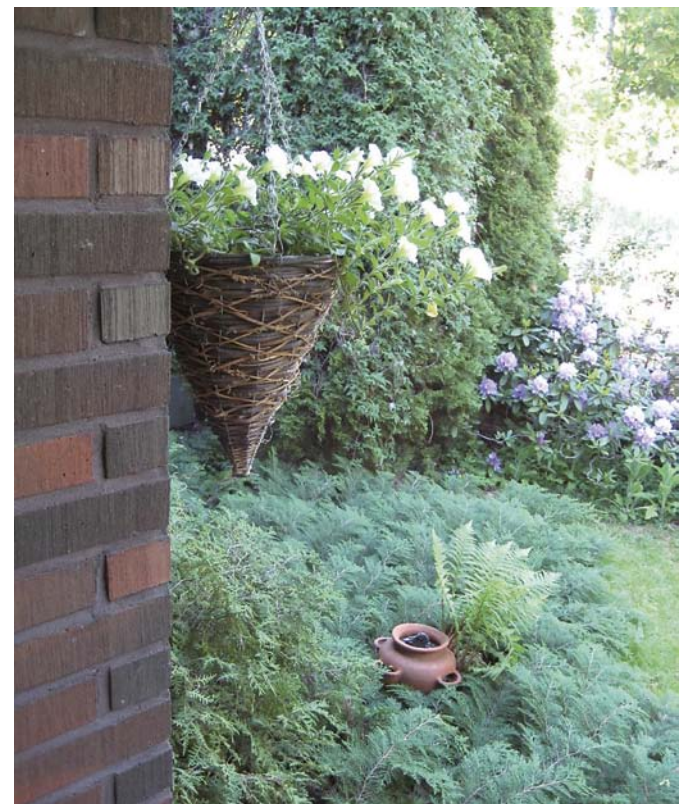
Ilta-aurinko siivilöityy kauniisti kasvillisuuden lomasta.

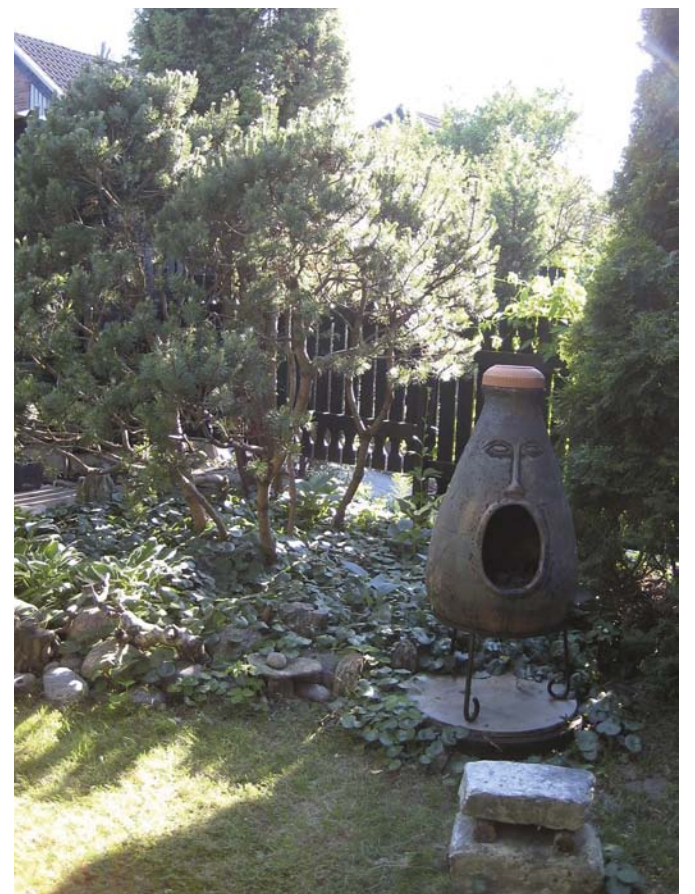
Sisääntulopihan alppiruusu ja kivipatsas toivottavat tervetulleeksi sisälle taloon.

Hyvällä maulla suunnitellut yksityiskohdat tekevät pihasta ainutlaatuisen.

Etupihan tuivoiden seasta pilkottaa saniainen ja kaunis saviruuku.

Meksikolainen saviruuku odottaa makkaranpaistajaa.

Marja-Liisa Haapa-ahon valokuva-arkisto

Myllyojan talon emäntä Irja Eskola yhdessä tyttäriensä Marja-Liisan, Kaisan ja Päivin kanssa 40-luvun loppupuolella.

JOULURUNO

Joulu on lähellä, tunnen sen
puut kimaltavat joulutunnelmaa kaikkialla.
Haistan glögin tuoksun.
Kuusi nojaa seinään
ja minä koetan tallettaa
sydämeni hyvät muistot.
Rauha asuu sydämessäni.
Minä herättelen valkean eloon
ja hymyilen.
Kaikki on tässä ja tänään.
Kaikki tuntuu oikealta ja hyvältä,
jouluaatto saapuu pian.

LAURA LAURILA 2010

Sauli Forsman

Vanhan ajan joulutavoista kertoivat Myllyojan talon tyttäret, Marja-Liisa Haapa-aho ja Kaisa Pakkala.

Entisajan joulunviettoa Myllyojan talossa

Toisin kuin tulee ajatelleeksi, alkoivat jouluvalmistelut ennen vanhaankin jo hyvissä ajoin syksyllä. Varhaisimpiin jouluvalmisteluihin kuului kynttilöiden valaminen, perunajauhojen ja siirapin valmistus, saippuan keittäminen, sahdin valmistus, joulupossun lahtaus ja rusinamakkaroiden valmistus. Ennen suurta juhlaa talo siivottiin lattiasta kattoon. Koko talon väki, työväkeä myöden, oli mukana yhteisissä jouluvalmisteluissa. Joulu oli entisajan maataloissa vuoden ehdoton kohokohta ja suuri juhla, jonka eteen nähtiin vaivaa ja jota valmisteltiin innolla.

Jouluaatto Myllyojan talossa alkoi kuusen hakemisella omasta metsästä. Kuusen haku ja sen koristelu kuuluivat perinteisesti talon miesväen joulupuuhiin. Kuusen koristeeksi ripustettiin eläviä kynttilöitä, omenoita, karamelleja ja lippunauhoja. Itse tehdyt himmelit, joulun ajan kukat ja kynttilät koristivat muuten taloa. Puolilta päivin jouluaattona talon väki ja tilan kaik-

ki työntekijät perheineen kokoontuivat yhteiselle jouluaterialle, kuulemaan jouluevankeliumia ja saamaan jokainen oman lahjansa. Jouluateriaa varten ruokasalin suuri pöytä oli katettu joulun perinteisillä herkuilla, joihin kuuluivat mm. ruiskuossa kypsytetty joulukinkku, rosolli, rusinamakkara, aladoopi, luumukiisseli ja lusikkaleivät sekä sahti ja kotikalja. Väkeä saattoi olla koolla kymmeniä henkiä ja jouluruuat maistuivat erityisen makoisilta yksinkertaiseen arkiruokaan tottuneelle vanhan ajan maaseudun väelle. Yltäkylläisen jouluaterian jälkeen kaikki saivat vielä isäntävältä lahjan, joka oli tavallisesti itse tehty käsityö, puulelu tai muu puutyö. Yhteisen joulujuhlan jälkeen työntekijät siirtyivät koteihinsa ja joulunvietto talossa jatkui Eskolan perheen ja suvun kesken. Käynti omaisten haudalla, joulusauna, illan juhla-ateria sekä joulupukin vierailu kuuluivat jouluaaton perinteiseen ohjelmaan Myllyojan talossa.

Marja-Liisa Haapa-ahon valokuva-arkisto

Myllyojan talo Maarian Paimalassa.

Joulupäivä aloitettiin hyvin varhain kirkkomatkalla Maarian kirkkoon jo kello viideksi aamulla. Matka kirkolle tehtiin hevosella ja reellä, koska muistikuvien mukaan ennen aikaan jouluna aina oli lunta ja kova pakkanen. Kirkkomatkalta palattua lämmiteltiin uunissa haudutetulla joulupurolla ja glögillä. Joulupäivää vietettiin entisajan tapojen mukaan hyvin rauhallisesti perheen ja lähisuvun kesken jouluherkkuja nautiskellen, lueskellen ja pelaen. Vasta Tapaninpäivänä oli lupa lähteä kyläilemään sukulaisten luo. Tapanin ajelu Myllyojasta suuntautui useimmiten sukulaisten luo Kuralan Kylämäkeen tai Paattisille. Joulun välipäiviä vietettiin kyläillen ja lepopäivistä nautiskellen aina Nuutinpäivään saakka, jolloin kylällä kiertävät pienet nuuttipukit tulivat kolkuttamaan ovelle ja ”korjaamaan joulun pois”. Nuutinpäivästä

HETKI ENNEN JOULUA

On sininen hämärän hetki
juuri ennen kuin pimeys laskeutuu.
On hetki ennen joulua.
Tunnen sydämessäni rauhan.
Onnellisuus asuu minussa
Hymyilen ja vastaanotan
joulun lämpimin ajatuksin.

LAURA LAURILA 2010

alkoivat ”härkäviikot”, jolloin elämä vaihtui tavallistakin askeettisemmaksi arjeksi joulun juhinnan jälkeen.

Edellä kerrottu kuvaa vanhan ajan joulunviettoa Myllyojan talossa, Maarian Paimalassa. **Wilhelm Eskola** rakensi Myllyojan talon vuonna 1910 kodiksi nuorikolleen **Amanda Maria Rasille** ja tuleville sukupolville. Nuori Amanda emäntä toi mukanaan kodistaan, Kuralan Kylämäen Rasin talosta, vahvat maalaistalon perinteet sekä ruokien että tapojen suhteen. Amandan viimeistä joulua vietettiin vuonna 1938 ja Wilhelmin vuonna 1940, mutta tavat ja perinteet siirtyivät talon omistuksen mukana seuraavalle sukupolvelle **Lauri**-pojan jatkaessa talonpitoa **Irja**-vaimonsa kanssa. Nuori perhe ei kuitenkaan saanut iloita monista yhteisistä jouluisista, sillä Lauri Eskola kaatui sodassa vuonna 1944, minkä jälkeen talo jäi Irja Eskolan ja hänen kolmen pienen tyttärensä hoiviin. Nykyisin taloa hallitsee tyttäristä vanhin, **Marja-Liisa Haapa-aho**, joka yhdessä sisartensa **Kaisa Pakkalan** ja **Päivi Eskolan** kanssa ylläpitää talon vanhoja perinteitä ja kokoaa edelleenkin suvun yhteiseen joulunviettoon. Myllyojan talossa joulut ovat valoisia, elämäntäyteisiä ja tunnerikkaita juhlaa, vaikka useampana jouluna haikeus ja aavistus tulevasta luopumisesta ovat värittäneet joulun viettoa. Viimeisin, ikimuistoinen kokemus perheellä on vuoden 2010 joulusta, jolloin Marja-Liisan parantumattomasti sairas **Laura**-tytär viimeisillä voimillaan luki perheelle jouluevankeliumin ja mm. oheiset itse sepittämänsä joulurunot.

Tuula Manner

VASTUUTA YMPÄRISTÖSTÄ VAIVATTOMASTI!

OMA LOKERO POLTTO-KELPOISELLE JÄTTEELLE!

LAJITTELE JÄTTEET HELPOSTI KOTIPIHASSASI!

NELILOKEROISEN QUATTROSELECT-JÄTEASTIAN AVULLA KIERRÄTÄT TEHOKKAASTI KAIKKI KOTITALOUTESI JÄTTEET.

SITA Finland tarjoaa sinulle Suomen edistyskäsittelymäärä kierrätysmahdollisuuden **omalla pihallasi**.

QuattroSelect on omakoti- ja rivitaloille sekä pienyrityksille tarkoitettu, 370-litrainen **nelilokeroinen jäteastia**, jonka avulla kierrätät keräyskartongin, -lasin ja -metallin sekä polttokelpoisen jätteen.

Palvelualue: Turku, Kaarina, Lieto ja Rusko.

LAJITTELEMALLA:

- kierrätät samalla kertaa kaikki kotitaloutesi jätteet
- vähennät kasvihuonepäästöjä
- säästät luonnonvaroja.

QuattroSelect-astian kerätään vain hyötyjätteitä (ei polttokelpoista jätettä) Raisiossa, Naantalissa, Maskussa ja Nousiaisissa.

LISÄTIETOJA • asiakaspalvelu@sita.fi
puhelin 010 5400

WWW.SITA.FI

Meille on helppo tulla

Raunistulan Apteekki

P Ilmaiset parkkipaikat oven vieressä

Invapaikka, pyörätuoliluiska ja automaattiovet

Avoinna: arkisin 9-19 ja lauantaisin 9-15

**Satakunnantie 19, Turku
puh ja fax 020 740 4300
www.raunistulanapteekki.fi**

TERVETULOA KOTIMAISELLE YRITTÄJÄVETOISELLE KATSASTUSASEMALLE TUULISSUOLLE

KATSASTUSTARJOUS HENKILÖ- JA PAKETTIAUTOJEN MÄÄRÄAIKAISKATSASTUS + MAHDOLLISET PÄÄSTÖMITTAUKSET.

39,-

Tarj. voimassa 31.12.2012 asti. (Mahdollinen jälkitarkastus 10,-)

WP-Katsastus Oy

Tuulissuontie 34, LIETO, puh. (02) 436 4300
www.wp-katsastus.fi

Av. ma-pe klo 8-17

Itä-Maarian aluetyön joulutervehdys

Maarian seurakunnan Itä-Maarian alueneuvoston nykyisen kokoonpanon toinen toimintavuosi on kääntymässä loppuun. Kuitenkaan tätä tekstiä kirjoittaessani ei välttämättä ikkunasta avautuvan näkymän perusteella ihan heti tule mieleen, että joulukolkuttaa ovelle. Musta maa ja toistuvat vesisateet ovat kaukana lapsuuden ajan valkoisista jouluista, mutta almanakkaa on uskomisen. Vaihtelevista keuhkosuhteista huolimatta on myös kuitenkin aika luoda lyhyt katsaus menneeseen.

Kuluneen vuoden aikana olemme omalta osaltamme pyrkineet entisestään madaltamaan kynnyksiä osallistua seurakunnan tarjoamiin eri tapahtumiin ja tilaisuuksiin. On vaikea arvioida itse saavutettuja tuloksia, mutta toivon, että vireä ja tapahtumarikas vuosi on täyttänyt ainakin edes osan asetetuista tavoitteista. Maarian kirkon jumalanpalveluselämän elävöittäminen on ollut kuluneen vuoden tärkein tavoitteemme ja omalta osaltamme olemme maallikoiden avulla toteutetun Messunaika-ryhmän toiminnan ansiosta edenneet tavoitteessamme mielestäni hyvin. Erityisen iloinen olen myös siitä, että olemme voineet olla jälleen mukana osaltamme toteuttamassa Turun kulttuuripääkaupunkivuoden tapahtumien pohjalta syntyneitä ja elämään jääneitä tapahtumia ja tilaisuuksia. Varsinkin Koroisten ja Halisten kaupunginosaviikkojen sekä Koroisten kyläjuhlien laadukkaat ja monipuoliset ohjelmat ovat varmasti lämmittäneet kuluvan vuoden aikana monen alueella asuvan mieltä. Katseet ensi vuoteen on jo käännetty.

Kaikki toiminta olisi kuitenkin mahdotonta ilman aktiivisia jäseniä. Siksi haluan esittää mitä lämpimimmät kiitokset kaikille alueneuvoston maallikojäsenille ja muille vapaaehtoisille sekä mukana olleille seurakunnan työntekijöille ja eri yhteistyötahoille kuluneesta vuodesta. Toivon, että ensi vuosi jatkuu samaan tahtiin. Seurakunnan järjestämistä loppuvuoden tapahtumista löytyy tarkempaa tietoa tämän lehden sivuilta ja toivonkin, että löydätte runsaasta valikoimasta jonkun sopivan tilaisuuden.

Haluan kuitenkin mainita erikseen muutamasta tapahtumasta eli keskiviikkona 12.12.2012 klo 18.00 alkaa Maarian pappilan tallissa kaikille avoin joulujuhla, jossa on todella monipuolinen ohjelma ja Koroisten ristin juurelle kokoonnutaan perinteiseen ulkoilmahartauteen Koroistenniemen tummuvaan iltaan keskiviikkona 19.12.2012 klo 18.00 alkaen jo 12. kerran. Lisäksi olemme alustavasti sopineet ensi vuodelle, että Maarian kirkossa sunnuntaina 17.2.2013 klo 10.00 alkava messu on samalla tervetulojumalanpalvelus kaikille vuoden aikana seurakuntaan muuttaneille uusille asukkaille ja jokaiselle heistä lähetetään erillinen kutsu saapua tuolloin Maarian kirkkoon. Olette ihan jokainen sydämellisesti tervetullut kyseisiin tilaisuuksiin.

Toivon, että meillä kaikilla olisi joulun kiireistä huolimatta myös aikaa hetken levähtää, suunnitella tulevaa ja suoda ajatus tai pienikin teko jonkun apua tai tukea tarvitsevan lähimmäisemme hyväksi. Se on asia, joka kaiken kiireen ja yltäkylläisyyden keskellä vain usein unohtuu. Auttavan käden ojentamisella ja toivon liekin sytyttämisellä sitä tarvitsevalle on myös sen antajalle puhdistava vaikutus.

Joulun aika on aina ollut itselleni hyvin tärkeä. En tarkoita pelkästään lapsuuden jouluja, piparien tuoksua, yhdessäoloa ja lämpöä, joulun ilosanomaa tai rauhaa, vaan se on aina muodostanut minulle ajanjakson, jota pitää käsitellä ja ajatella kokonaisuutena. Ehkä se johtuu osittain vuodenvaihteen läheisyydestä, jonkinlaisesta valmistautumisesta uuteen, mutta myös osittain tuntemattomaan. Uuteen ja tuntemattomaan on kuitenkin turvallista astua, kun muistaa, että jokainen päivä on mahdollisuus, joka on meille lahjaksi annettu.

Lopuksi haluan toivottaa kaikille lehden lukijoille sekä alueen asukkaille ja heidän läheisilleen oikein siunattua ja armorikasta adventin sekä joulun aikaa ja taikaa sekä kaikkea hyvää alkavalle uudelle vuodelle 2013!

Jouluisin terveisin,

Mika Ketola
Itä-Maarian alueneuvoston puheenjohtaja

Koroisten hartaustilaisuus viime kesänä Marianpäivänä.

www.lassila-tikanoja.fi

Yy kaa koo nee!

Helppo tapa laskea
hiilidioksidipäästöjä

L&T:n Nelilokeropalvelun avulla
lajittelu ja kierrätys on vaivatonta.
Kokeile niin huomaat!

Haliskahvilan työntekijät lajittelemassa elintarvikkeita.

Riku Salo on tehnyt vapaaehtoistyötä Operaatio Ruokakassissa vuodesta 2008 lähtien.

Pastori Mikko Laurén arvostaa arkienkeleiden työtä.

Haliskahvilan arkienkelit

Hetken emmittäni astun muiden tavoin ikkunan kautta sisälle Haliskahvilaan, jossa on jo vilkas hyöriä käynnissä tuntia ennen ruokajakelun alkamista. Vapaaehtoiset työntekijät **Arja Laukkanen, Lasse Lehtinen, Allan Jakobsson, Helvi Jaakkola, Matti Reinikainen, Sonja Rautioaho** ja tuttavallisesti pelkkä Reijo näyttävät tietävän tarkalleen oman paikansa ja tehtävänsä.

Tänään on saatu lähimarketeista muun muassa hedelmiä, leipää, maitotuotteita, leivonnaisia, salaattia, perunoita... Näkyypä mukana olevan muutama ananaskin! Vapaaehtoisilla on tunti aikaa lajitella elintarvikkeet ja laittaa paikat kuntoon. Yritän pysytellä poissa kiireisten työntekijöiden jaloista.

Haliskahvilan vuosikymmen

Maarian seurakunnan Haliskahvila on toiminut noin kymmenen vuoden ajan Kardiinalinkadulla. Aluksi toiminta oli lähinnä kahvittelua ja mahdollisuutta keskusteluun seurakunnan työntekijän kanssa. Ruokajakelu oli hyvin pienimuotoista. Sen tarve kuitenkin kasvoi, ja tällä hetkellä ruokaa jaetaan kahdesti viikossa, tiistaisin ja torstaisin. Asiakasmäärä on kasvanut jo yli sataan henkilöön.

Haliskahvilan toiminta on Maarian seurakunnan evankelioimistuksen alasta. Seurakuntaneuvosto tukee työtä antamalla määrärahat toimintaan. Toiminnassa on mukana myös *Operaatio Ruokakassi* ja *Turun Katulähetys*, jotka toimittavat jaettavan ruoan Haliskahvilaan. Maarian seurakunnan toimintakertomuksesta vuodelta 2011 käy ilmi Ruokakassin toimittaneen kahvilaan vuoden aikana elintarviketuotteita 10 363 kg ja Turun Katulähetys puolestaan 9 000 kg. Isoista määristä on siis kyse.

"On asettauduttava heikon rinnalle"

Paikan vastuuhenkilö, pastori ja merikapteeni **Mikko Laurén** kutsuu kahvilan vapaaehtoisia työntekijöitä kauniisti arkienkeleiksi. Ilman heitä ei toimintaa voitaisi pyörittää. Laurén on usein etenkin tiistaisin kahvilassa paikalla keskustelemassa asiakkaiden kanssa. Hänen mukaan koko seurakunta näkee tärkeänä heikommissa asemassa olevien auttamisen.

Mikko Laurén oli 30 vuotta sitten merillä ollessaan tilanteessa, jossa järjesti ruokaa nälkäisille puolalaisille. Silloin hän ajatteli, että kyllä meillä on asiat Suomessa hyvin. Eipä hän arvannut, missä olisi mukana vuonna 2012. Turussa on valittavan paljon yksinäisyyttä ja monesta syystä johtuvaa köyhyyttä.

Asiakkaissa on työttömiä, jotka etenkin peruspäivärahalle pudottuaan tarvitsevat lisäapua elämiseen. Joukossa on myös pientä eläkettä saavia, joilla esimerkiksi taloyhtiön his-

siremontti voi kaataa talouden.

Laurén painottaa Raamatun eettisiä normeja, joiden mukaan on toimittava oikein toisen ihmisen kannalta, asettauduttava heikon rinnalle ja toimittava ihmisarvon puolesta. Jeesus antoi meille tästä mallin Matteuksen evankeliumissa (Matt. 25:35, 40).

"Minun oli nälkä, ja te annoitte minulle ruokaa. Minun oli jano, ja te annoitte minulle juotavaa. Totisesti: kaiken, minkä te olette tehneet yhdelle näistä vähäisimmistä veljistäni, sen te olette tehneet minulle."

Kahvilasta löytyy tilaa jokaiselle

Haliskahvila on kristillinen kahvila, mutta kaikki ovat vakaumuksesta riippumatta tervetulleita. Saan tilaisuuden haastatella paikalle saapunutta **Jartsaa** ja **Minnaa**.

Jartsa on käynyt kahvilassa 2000-luvun puolivälistä saakka. Hän muistaa ruokajakelun olleen silloin paljon pienimuotoisempaa. Jartsa käy kahvilassa säännöllisesti molempina päivinä. Hänelle on tärkeää, ettei kahvilassa tuputeta uskontoa, vaikka kristillinen arvopohja ei sinällään häiritse. Jartsa korostaa kunnioittavansa toisten uskontoa. Suurin syy kahvilassa käymiseen ja ruokakassien hakemiseen on se, että rahat eivät yksinkertaisesti riitä elämiseen.

Minna on käynyt myös jo pidemmän ajan kahvilassa, mutta vähemmän säännöllisesti. Välillä on ollut aikoja, jolloin ei ole tullut käytyä ollenkaan. Minna käy itse auttamassa silloin tällöin Turun Katulähetysruokajakelussa, josta saa samalla lämpimän ruoan. Minnalla on halu auttaa muita ja hän näkee kristillisyyden hyvänä asiana. Minna on Jartsan kanssa samaa mieltä siitä, että eläminen on nykyään niin kallista, että on pakko hakea apua kahvilasta.

Molemmat ovat sitä mieltä, että kaupat saisivat antaa enemmän ruokaa jaettavaksi. He tietävät kuinka paljon kaupoilta menee ruokaa roskikseen. "Parasta ennen" -päiväysten kanssa ei tarvitse olla turhan tarkka, koska esimerkiksi maitotuotteet säilyvät hyvinkin pitkään.

Jartsa ja Minna ovat tyytyväisiä kahvilan toimintaan. Ainoan kriittisen kommentin saa jonotusjärjestelmä, joka voi pistää ensimmäisenä paikalle saapuneen jonon hännille, jos arpaonni ei suosi. Kasseja ei joka kerta riitä

kaikille halukkaalle, mutta työntekijät ovat yleensä ilmoittaneet asiasta, ettei tarvitse turhaan jonottaa.

Operaatio ruokakassi

Operaatio Ruokakassi ry on nykyisessä muodossaan toiminut vuodesta 2008 lähtien. Sen toiminnanjohtaja on **Mertsä Ärling**, joka työskentelee myös Mikaelin seurakunnan diakoniatyöntekijänä.

Haastateltavanani on Ruokakassin vapaaehtoistyöntekijä ja yhdistyksen hallituksen varapuheenjohtaja Riku Salo, jonka päivätyö on Varsinais-Suomen Sininauha ry:ssä.

Operaatio Ruokakassi on kristillinen yhdistys, joka toimii katto-organisaationa Turun ja lähikuntien ruokajakelua toteuttaville yhteisöille. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Ruokakassin kuorma-auto käy viikoittain Helsingissä tai Tampereella hakemassa keskusliikkeistä elintarvikkeita ja joskus vaatteita. Nämä jaetaan noin kymmenelle eri alueen toimijalle, joista Maarian seurakunta on yksi.

Vuosittain ruokaa haetaan Helsingistä noin 200 000 kg, ja Turun alueen kaupoista saadaan elintarvikkeita saman verran. Ruoan jakelu vaatii täten järjestelmällisyyttä ja toimivaa logistiikkaa. Riku Salo korostaa vapaaehtoistyöntekijöiden ja lahjoittajien merkitystä. Ilman heitä ei tämänkaltaista toimintaa pystyisi pyörittämään.

Sosiaalista diakoniatyötä

Operaatio Ruokakassilla on omia tilaisuuksia muutaman kerran vuodessa. Näitä ovat esimerkiksi Ystävänpäivän tapahtuma, Asunnottomien Yö, Köyhien itsenäisyyspäiväjuhla ja Vähävaraisten ja työttömien joulujuhla.

Ruokakassin tavoitteena on kehittää sosiaalista diakoniatyötä, jotta ihmiset pääsisivät pois ruokajonoista. Ruoka-avun tulisi olla vain väliaikainen tuki. Diakoniatyön kautta ihmisiä kannustetaan erilaisten toimintojen, kuten työn, harrastusten tai tukiryhmien piiriin, jotta arkeen tulisi enemmän sisältöä. Ihmisiä autetaan voimaantumaa, jotta autettavasta voisi vielä joskus tulla auttaja.

Teksti ja kuvat: Mirja-Riitta Salo

Jartsan ja Minnan kahvihetki.

kukkakauppa
NUMMEN NARSISSI KY
Vanha Hämeentie 29
Turku
Puh. 237 2005
AVOINNA:
Ark. 9.00–18.00
La–Su 9.00–14.00

Turun
KOTIPESULA
Mattojen ja kodintekstiilien palvelupesula
Ruunikkokatu 3
Orikedon postin vieressä
Puh. (02) 238 7799
www.turun Kotipesula.fi
kari.karpelin@turunkotipesula.fi
• Nopeasti
• Edullisesti
• Valvottomasti
Plyysi- ja käytävämatot laakavesipesuna

SAUTILA OY **Turkulainen kuljetusyritys kolmannessa polvessa**

- Vaihtolavakuljetukset • Vaihtolavojen vuokraus • Koukkuvaihtolavakuljetukset yhdistelmäautoilla max. 120m³ • Sepeli-, sora- ja multatoimitukset • Lumiurakat
- Teiden kastelut • Nosturiauto kappaletavarakuljetuksiin • Lavettikuljetukset • Kaivuupalvelut
- Maa-ainesten kuormausta • Pyöräkuormaajapalvelut

Riimukatu 11, 20380 Turku Puh. (02) 242 6416 Fax (02) 242 6335
0400 221 314 0400 221 316 email: sautila@sautila.com www.sautila.com

MONIPUOLINEN LAATUVALIKOIMA PIKKUHERKUISTA REILUIHIN RUOKA-ANNOKSIIN!

- VEIKKAUS
- OLUUTA MUKAAN JOKA PÄIVÄ
- MYÖS KALASTUSLUVAT MEILTÄ!

TERVETULOA!

Aukioloajat: ma–pe 8–21, la 10–21, su 12–21

GRILLI JA ELINTARVIKEKIOSKI
HALISTUPA
Emmauksenkatu 1, p. (02) 253 9564

Pieniä hyviä asioita Halisissa

Yhdistys nimeltä Halisten helpotus perustettiin vuoden 2012 alussa. Lähdin selvittämään, mitä yhdistyksen hauskan nimen takana piilee. Tapaan kahvikupillisen äärellä yhdistyksen puheenjohtajan **Benny Majabackan** ja sihteerinä toimivan **Klaus Rytöhongan**.

Ensimmäinen positiivinen yllätys on Majabackan ja Rytöhongan yhteisöllinen ajattelutapa. Kumpikaan miehistä ei asu Halisten lähetyksillä, mutta he ovat silti valmiita käyttämään päivätyönsä lisäksi voimavarojaan Halisten seudun hyväksi. Benny Majabacka on virkavapaalla Seikkailupuiston toiminnanjohtajan virasta ja työskentelee nyt lehtorina HUMAKissa. Klaus Rytöhönka puolestaan on toiminut jo pitkään päiväkodin johtajana.

Toiminnalla kristillinen arvopohja

Edessäni istuvat miehet ovat tunteneet toisensa jo pitkään, ja molemmilla on kristillinen vakaumus. Tämä näkyy halussa tehdä pieniä hyviä asioita alueella, jossa asuu paljon lapsiperheitä. Ajatus syntyi jo kaksi vuotta sitten, jolloin miehet totesivat Halisissa olevan tarvetta lapsiperheitä koskevalle toiminnalle. Majabackan ja Rytöhongan aivoriihen tuloksena syntyi kristilliselle arvopohjalle perustuva, voittoa tavoittelematon yhdistys.

Toinen positiivinen yllätys on se, että Halisten helpotuksen toiminta perustuu vapaaehtoisten antamiin avustuksiin. Sarjakuvakerho saa pientä tukea Seikkailupuistolta ja harrastustoimintaan

suunnattua valtionavustusta Varsinais-Suomen ELY-keskukselta. Muutoin yhdistyksen toiminnan rahoitus on pienen tukijoukon varassa. Myös Majabackan ja Rytöhongan perheet ja sukulaiset ovat avanneet kukkaroidensa nyörit halislaisten hyväksi.

Sarjakuvia ja pyhäkoulua

Halisten helpotus toimii samoissa kerhotiloissa MLL:n äiti-lapsipiiriin kanssa. Yhdistyksen toimintaa on tällä hetkellä kuvittaja **Harri Heikkasen** ohjaama sarjakuvakerho ala-asteikäisille tiistaisin klo 16.30. Lisäksi on kristillinen pyhäkoulu 3-10-vuotiaille parittomien viikkojen sunnuntaisin klo 14.00. Vanhemmille on tarjolla kahvia ja pikkupur-

tavaa. Muutamana sunnuntaina on puuhailtapäivä eri teemojen merkeissä. Tiedossa on muun muassa joululeipomista ja askartelua, sekä koko perheen joulujuhla 9.12.

Kristillisestä arvopohjasta huolimatta Halisten helpotus ei ole osa minkään seurakunnan toimintaa. Kristillisyyttä näkyy enemmänkin toimintaan osallistuvien lähimmäisenrakkaudessa. Toiminta on kaikille avointa vakaumuksesta riippumatta.

Tavoitteena asukkaiden oma toimijuus

Benny Majabacka ja Klaus Rytöhönka painottavat läheneensä liikkeelle matalalla profiililla ja nöyrällä mielellä. Ideoita heillä on runsaasti, mutta tärkeintä on kuunnella asukkaiden omia toiveita. Ta-

Halisten helpotuksen aktiivit: Klaus Rytöhönka ja Benny Majabacka.

voitteena on vähitellen halislaisten oma halu jatkaa ja ylläpitää lapsiperheille suunnattua toimintaa. Miehet toivovat asukkaiden tulevan rohkeasti mukaan ja kertomaan toivei-

ta tulevalle toiminnalle! Tule paikan päälle käymään tai ota yhteyttä sähköpostilla:

Halisten helpotus ry.
Kardinaalinkatu 4 H, kerhotila
halistenhelpotus@gmail.com

Sarjakuvien maailmassa

Pääsen tutustumaan Halisten helpotuksen sarjakuvakerhon toimintaan koleana tiistai-iltana. Kerhotilan ovella on pieni kyltti, joka kertoo Halisten helpotuksen toimivan näissä tiloissa. Lämpö valtaa sielun ja ruumiin astuessani viihtyisiin tiloihin, jossa odottaa ystävällinen mies, kuvittaja **Harri Heikkonen** lapsiryhmänsä kanssa.

Sarjakuvakerhossa on paikalla kuusi lasta, viisi poikaa ja yksi tyttö. Ryhmä on pysynyt hyvin koossa alusta asti ja ryhmähenki on hyvä. Lapset ovat selvästi motivoituneita sarjakuvien tekoon.

Edistyvät taiteilijat

Ihmetykseni herättää se, että lapset istuvat täydellisen keskittyneinä pöydän ympärillä. Vuorossa on kuvakokojen piirtoharjoitukset ja kuplien ja tekstin lisääminen sarjakuvaan.

Kierrellessäni katselemissa lasten piirustuksia, yllätyn heidän taitavuudestaan. Kerho kokoontuu nyt seitsemättä kertaa ja lapset ovat jo selvästi oppineet sarjakuvan piirtämisen perustaitoja. Viisi ensimmäistä kokoontumiskertaa lapset harjoittelivat perusasioita, kuten taustan ja hahmojen piirtämistä sarjakuvaan. Harri Heikkonen näyttää yhdellä kädenliikkeellä, miten sarjakuvavuoruuun saa luotua taustan

hahmoille. Aikuisenkin tekisi mieli ottaa kynä käteen ja hiljentyä lasten kanssa piirtämään.

Heikkasen ura kuvittajana on kunnioitettavan pitkä. Häneltä on julkaistu sarjakuvia ja kuvituksia vuodesta 2004 asti. Alan yrittäjäksi hän ryhtyi vuonna 2011. Turun taideakatemia digital arts-tutkinnon lisäksi Heikkonen on kouluttautunut nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajaksi. Hän on myös itsekin isä, ja varmuus ja rauhallisuus kasvattajana näkyvät hänen toiminnassaan.

Kerhossa on kivaa!

Puolessavälissä kokoontumista pidetään pieni tauko, jotta lapset saavat purkaa energiaansa liikkumalla. Tässä välissä käytän tilaisuutta hyväksi ja pyydän lapsen kerrallaan kertomaan kokemuksiaan kerhosta.

Raisa (10v): Tykkään tehdä sarjakuvia. Äiti luki lehdestä, että tällainen kerho on alkamassa. Olen tykännyt käydä kerhossa. Olen oppinut taustan ja hahmojen tekemistä.

Elmeri (9v): Kerhossa on ollut hirveän kivaa. Tykkään piirtämisestä ja piirrän myös kotona kaikenlaista. Olen oppinut hahmojen tekemistä ja oma hahmo on kehittymässä.

Raisan sarjakuva.

Sarjakuvakerholaiset yhteiskuvassa.

Anton (10v): Kerhossa on ollut kivaa. Piirtelen joskus kotonaakin. Äiti löysi ilmoituksen kerhosta netistä. Olen oppinut taustan tekemistä.

Liam (melkein 8v): Eka kerta kerhossa oli kivoin. Äiti löysi jostain tiedon kerhosta. Tykkään piirtämisestä. Olen oppinut mittasuhteita, eli kuinka pitkä hahmon pitää olla.

Eemeli (8v) ja Aaron (7v): Olemme täällä isän mukana. Kivaa on ollut. Olemme lukeneet sarjiksia 3-4-vuotiaasta asti. Tykkäämme piirtää. Olemme kerhossa oppineet horisonttiviivan käyttöä.

Sarjakuvakerho edesauttaa hienosti lasten mielikuvituksen ja luovuuden kehittymistä. Toivottavasti saamme ensi keväänä jatkoa tälle kivalle ja tarpeelliselle kerholle!

Teksti ja kuvat: Mirja-Riitta Salo

Kauppatorin konttori toivottaa
Oikein Hyvää Joulua sekä
Onnellisista Uutta Vuotta 2013!

POP Pankki
Liedon Osuuspankki • Lieto ja Turku

Tervetuloa tutustumaan konttoriimme
ja keskustelemaan pankkiasioitasi!

Lieto, Hyvättyläntie 10, puh. 02-4711 400
Lieto AS., Elotie 26, puh. 02-4711 450
Turku, Kauppiaskatu 9, puh. 02-4711 470
www.poppankki.fi/lieto

KOTOISAA
jouluu

Lähetä oma
joulutervehdys: tv.t.fi

TVT Asunnot Oy • Käsityöläiskatu 3, 20100 Turku • Avoinna: ma 10-17, ti-pe 10-16 • Vuokraus, puh. (02) 262 4888

Halisten kylän varhaishistoria

Halisten kylä nyt. Taustalla näkyy Komoisten talon rakennuksia ja tilan hevoshaka. Oikealla pilkottaa Tätilän tilan rakennuksia.

Halisten kylä on ikivanha asuinpaikka Aurajoen läntisellä rannalla Halisten kosken muutama kilometri Turun kaupungin keskustassa. Kylän talonpoikaistalot ovat 1800 – 1900 luvuilta ja osin vanhempiakin. Kylän vuosisataiset viljelyperinteet jatkuvat yhä. Frantsin tilalle niitä jatkaa jo kolmas-toista sukupolvi.

Nimen Halinen alkuperä on tuntematon. Uskottavimman tunteisen teorian mukaan nimi viittaa joen keskellä koskessa olleeseen saareen, joka jakoi, eli halkaisi, joen ja sitä kautta ympäröivät alueet kahteen hallinnollisesti toisistaan erottuvaan osaan. Nämä muodostivat myöhemmin Kaarinan ja Maarian pitäjät.

Halisten kylä sijaitsee paikalla, joka on ollut asumista ajatellen erinomainen. Alueelta onkin löydetty lukuisia merkkejä asutuksesta: hautapaikkoja, kuppikiviä, ja kiviröykkiöitä, joiden ikä lienee 1500 – 2000 vuotta. Halisten kosken ikä on noin 1000 vuotta. Alueelta ei ole kuitenkaan ainakaan toistaiseksi tavattu sellaisia löydöksiä, jotka viittaisivat vielä vanhempaan asutukseen, kuten Kärämäestä ja Saramäestä, vaikka Halisten kylä on sinänsä vastaavanlainen paikassa aurinkoisella joen länsirannan mäellä. Halisten kylä ei tosin ole sijainnut vesireittiä lukuun ottamatta kulkureittien välittömässä läheisyydessä.

Alueen maanjakokysymyksiä

Kun alueella muodostui kiinteä, maanviljelykseen perustuva asutus noin 1000 vuotta, oli samalla järjestettävä maanomistusasiat. Länsi-Suomessa pitäjien maat, kuten Maaria, oli jaettu Isoonjakoon saakka jakokuntiin. Jakokuntaan kuului yksi tai useampi kylä. Jakokuntien rajat oli tarkoin määritetty. Jakokunnat maat kuuluivat siinä olevien talojen yhteisomistukseen lukuun ottamatta kunkin kylän talon yksityiseen omistukseen kuuluvia peltosarkoja ja niittyjä sekä peltotilkkuja.

Halisten kylä kuului Rantämäen jakokuntaan yhdessä Rantämäen, Niuskala-Hamaron, Metsämäen ja Haihun kylien kanssa. Jakokunta hallinnoi kyläyhteisöjen yhteisiä alueita. Kylät taas olivat tietynlaisia yksittäisten tilanomistajien yhteenliittymiä, mutta ero ei liene kovin selvä. 1300-luvulla tuli voimaan Ruotsin maanlaki, jolla järjestettiin maanomistusolosuhteita. Laissa kylien maat järjestettiin sarkajaon periaatteen mukaan. Sen mukaan kylän maat olivat periaatteessa yhteisomistuksessa. Käytännössä kuitenkin vain pellot järjestettiin yhteisomistuksen mukaisesti. Kullakin talolla oli oikeus vuorotellen peltosarkoihin siten, että kukin sai osuuden kaikenlaiseen peltolaatuun kylän yhteisistä aidatuista peltomaista.

Kylän talojen eri paikoissa olevat yhteiset peltoalat jaettiin erikseen yksittäisille taloille määrättyjen verolukujen suhteessa. Peltoalojen kokonaisleveydet mitattiin tangolla, jonka pituus oli 6 (noin 3,5 m) tai 9 (5,3 m) kyynärää. Talonpojat mittasivat peltosten leveydet itse ja tankoa säilytettiin kylien taloissa mahdollista tarkistusmittausta varten. Jaettavat peltoalat pyrittiin muotoilemaan niin suorakulmaisiksi, että jako voitiin tehdä mitaamalla vain sarkojen leveydet.

Ensiksi määriteltiin kylän tankoluku, joka oli joko 12 tai 24. Yleensä oli niin, että mitä vähemmän taloja kylässä ja mitä uudempi kylä oli, sitä todennäköisempää tankoluku oli 12. Kun tiedettiin kunkin talon osuus kylän kaikista maista, peltolohkot voitiin jakaa sarkoihin tämän suhdeluvun avulla. Jos esimerkiksi jonkun talon osuus oli puolet koko 12 tangon kylästä, talo sai 6 tangon levyiset peltosarat kustakin jaettavasta peltoalasta, tai jos peltoalan leveys ei sallinut koko tangon levyisiä sarkoja, voitiin jakoperusteena käyttää myös tankoon

merkittyjä kyynärämittoja. Tankoluku ei näin ollen viittaa suoraan kylän peltoalojen ja niittyjen suuruuteen vaan paremminkin kylän talojen määrään. Suurempi tankoluku on helpompi jakaa useampaan osaan.

Maarian tiloista ja kylistä

Maariassa oli 1500-luvun tienoilla 24-tankoisia kyliä kaikkiaan kymmenen ja mantereen puoleisessa Maariassa kahdeksan. Halisen lisäksi kyliä olivat Paimala, Vaistenkylä-Saramäki, Kärämäki, Kaerla, Virusmäki, Raunistula, ja Aninkainen. Kyliä, joiden tankoluku oli 12, oli vastaavasti 62.

Maatilan suuruus määriteltiin sen mukaan, paljonko sen peltoihin meni viljasiemeniä ja paljonko sen niityistä saatiin heiniä. Molempia mitattiin niiden tilavuuksien mukaan. Tilavuusmittana käytettiin ennen tynnyriä panna, jonka koko oli puoli tynnyriä, eli noin 92 litraa. Pannista johdettiin verotuksessa käytetty mittaluku panninmaa. Varsinais-Suomessa yksi panninmaa tarkoitti sen suuruista peltoalaa, jonka kylvämiseen tarvittiin kahden pannin suuruinen viljamäärä, ja lisäksi sen kokoinen niitty, josta saatiin neljä kuormaa heiniä.

Maakaupoissa yksi panninmaa tarkoitti sellaista alaa peltoa, jonka puolikkaaseen ensimmäisenä vuonna kylvettiin kaksi panna viljaa ja toisena vuonna toiseen puolikkaaseen kaksi panna viljaa. Tähän aikaan oli käytössä vuoroviljely, jossa pelto lepäsi joka toisen vuoden.

Veropanninmaa oli taas sen suuruinen pinta-ala, joka käsitti neljä panninalaa peltoa ja neljän heinäkuorman alan niittyä. Eri maakunnissa panninmaan koko oli erilainen eri aikoina. Myöhemmin yksi panni oli 1/2 tynnyrinalaa eli 2 468 neliömetriä.

Peltoviljelyksestä

Halisten kylän maat eivät rajoittuneet vain siihen jakokuntaa, johon kylä kuului. Kylällä oli jopa 17 kpl jakokunnan ulkopuolista niitymaata. Maarian taloilla oli yleensäkin paljon jakokuntansa ulkopuolella sijainneita niittyjä oman pitäjän alueilla ja myös muiden pitäjien alueilla. Suuri lukumäärä on todennäköisesti seurausta alueen vähittäisestä asutuksen kehittämisestä ja tarpeesta löytää lisäravintoa karjalle myös jakokunnan ja pitäjän rajojen ulkopuolelta. Niiden tuotoista ja käytöstä muutenkaan ei ole paljon tietoa. Tiedetään kuitenkin, että Halisten arkkiteinin talon seitsemän ulkoniityn tuotto oli yhteensä 55 kuormaa heinää 1400 – luvulla.

Peltoviljelyä, vaikka tietoja on vain vähän säilynyt

Turun tuomiokirkon lampuotiluettelossa on seuraavat tiedot vuodelta 1553 maakirjoissa Halisten talojen kylvömääristä:

VUODEN 1553 MAAKIRJOJEN MUKAAN HALISTEN TALOJEN KYLVÖMÄÄRÄT						
1 Panni = noin 72 litraa = 0,5 tynnyriä = 15 kappaa						
LAJIKE	YKSIKKÖ	TÄTILÄ	FRANTTI	KOMONEN	YHTEENSÄ	TaLAT KM
Ruis	Pannia	8	6	6	20	10,1
Ohra	Pannia	4	4	6	14	4,3
Kaura	Pannia	1,5	2	2	5,5	1,1
Papu	Pannia	0,5	0	0	0,5	0,2
Yhteensä	Pannia	14	12	14	40	15,7
Yhteensä	Litraa	1008	864	1008	2880	1130,4
Talat km tarkoittaa alueelle olevien 15 talon keskimääräistä kylvöä. Kahdessa näistä taloista viljeltiin myös vehnää.						

Ajan viljelyjärjestelmä perustui siihen, että pellot oli jaettu kahteen lohkokoon, joista toinen oli aina vuorotellen kesantona ja toinen kasvamassa. Suurin kylvö oli Friskalassa 1540-luvulla Hirvensalossa, jossa se oli kaikkiaan 54 panna ja pienin noin 1,5 panna. Halisten lähialueella, mantereen puoleisessa Maariassa se oli 11 panna. Viljelysalat pysyivät tasaisina 1500-luvulla. 1580-luvun veronpanoissa viljelymääriä jossakin määrin tasattiin.

Karjataloudesta

Karja ei nykyaikaan verrattuna tuottanut hyvin. Syinä olivat esimerkiksi paljon alkeellisemmat tilat karjalle ja ruokinnan laatu varsinkin talvella nykyaikaan verrattuna. Tuotosmääristä ei ole paljon tietoja säilynyt. Iso-Heikkilän tilan säilyneistä tileistä ilmenee, että 1540 – 1550-luvuilla seuraavanlaisia vuosituotusmääriä. Lehmä tuotti keskimäärin noin 1,5 leiviskää (12,75 kg) voita. Lamma tuotti keskimäärin 2 naulaa (0,8 kg) villoja ja 2,5 naulaa (1,2 kg) juustoa. Juustoa tehtiin siihen aikaan niin lampaan kuin vuohen maidosta. Karjanpidon tärkein peruste lienee ollut lihan tuotanto. Leivän ohella se oli ensisijainen ravinnonlähde ihmisille. Lisäksi karjasta saatava lanta toimi peltojen lannoitteena turvaten viljan saannin.

Silloiset tilat olivat maaveron maksuvelvollisuuden suhteen keskenään eri asemassa. Yksityisessä omistuksessa olevat ns. verotilat olivat verovelvollisia. Kruunun, eli valtiovallan omistuksessa olevia kruununtilat eivät maksaneet maaveroa, vaan niiden talonpojat olivat vuokralaisen asemassa. Rälssitilat olivat taas tiloja, jotka olivat alun alkaen vapautettu maaverosta vastineeksi sille, että ne varustivat kustannuksellaan ratsusotilaan kruunun palvelukseen. Verovapaus tosin voitiin myötää vastineeksi myös muista syistä.

Kruunu kantoi 1500-luvulla myös omaisuusveroa. Vuonna 1971 kannettiin ns. hopeavero ja vuonna 1600 viidenkymmenen penningin vero. Omaisuuteen laskettiin kuuluvaksi myös talojen karjat, jota veronkannon vuoksi luetteloiitiin. Maaverosta vapautetut tilatyyppejen, kruunun ja rälssitilan, osalta ei kuitenkaan luetteloihin otettu mukaan sitä karjamäärää, jota pidettiin tilan omistajan, eli kruunun tai rälssitilan omistajan omana, ns. inventaariokarjaa. Halisten tilat kuuluivat siihen aikaan näihin verosta osittain vapautettuihin talotyyppeihin.

Metsätaloudesta

Talous perustui paljon metsän käyttöön maanviljelyksen ja karjanhoidon lisäksi. Metsän puita käytettiin mm. rakennusten ja aitojen rakentamiseen, polttopuuna ja erilaisten kotitarve-esineiden valmistamiseen. Lehtiä kerättiin karjan rehuksi. Koivusta saatiin tuotua ja puun ulkokerroksista saatiin niintä köysien ja verkkojen valmistukseen. Lisäksi puusta valmistettiin tervaa ja sepän pajaan hiiltä.

Maariassa muutenkin vähäiset metsät alkoivat näyttää lopumisen merkkejä jo varhain. Tukkipuita löytyi vain Hirvensalon Friskalassa. Rantämäen jakokunnan halonsaanti mainitaan 1500 – luvun asiakirjoissa heikoksi. Nykytilanne metsien suhteen on aivan toisenlainen.

Rakennuksista ei juuri ole tietoa. Niistä on kuitenkin pääteltävissä, että taloissa oli jo savupiippu, eli lämmitysjärjestelmä oli uloslämpenevä, eikä enää savupirttijärjestelmää. Talot olivat myös varustettu ikkunoilla, jotka tuskin olivat vielä lasia, vaan ehkä lampaan nahasta valmistettua pergamenttia.

Halisten kosken patoaminen

Vuodelta 1352 on säilynyt asiakirja, josta selviää, että piispa Hemming ja kosken yläjuoksulla elävät talonpojat kiistelivät joen käyttöoikeuksista. Talonpojat olivat tyytymättömiä siihen, että piispa piti myllypatoa Halisten koskessa, mikä esti kalannousun kosken yläpuolelle. Piispa velvoitettiin pitämään patoa auki kalan nousun mahdollistamiseksi keväällä kolme viikkoa ja samoin syksyllä ison virtaaman aikana.

Piispa oli siihen aikaan Koroisten kartanon omistaja ja kuului näin Halisten talojen omistajan tapaan Rantämäen suureen jakokuntaan. Varsinaisesta piispan myllystä on ensimmäinen maininta vuodelta 1407. Talonpojat väittivät silloin, että piispa Bero olisi tukkinut myllypadollaan taas joen. Asiasta oli valitettu jo aikaisemminkin, mutta piispa oli siirtänyt asian kuninkaan ratkaistavaksi. Nyt tarkistettiin oikein paikalla. Katselmuksessa havaittiin, että piispa ei ollut ottanut koskesta enempää kuin sovitun osansa, mutta hän oli hakkauttanut uoman kallioon koskessa. Tämä uoma määrättiin tukittavaksi.

Västeråsin valtiopäivien päätökset vuonna 1527 kirkon ja valtiovallan, kruunun välisistä suhteista muuttivat Halisen talojen ja myllyjen omistuksia. Vuoteen 1542 mennessä kaikki talot ja myllyt olivat siirtyneet kruunulle, jonka omaisuutta hallinnoitiin Turun linnasta käsin. Siihen aikaan Halisissa toimi myös kruunun kalastuslaitos. Siihen aikaan kalastet-

Halisten kylän Frantsin tila on ollut saman suvun hallussa vuodesta 1628 lähtien. Nykyinen tilan isäntä Timo Ranti edustaa kolmattatoista sukupolvea saman talon ohjaksissa. Maatalousseurojen Keskusliiton ja Maanviljelysseuran luovuttama kunniakirja Frantsin tilalla.

Heikki ja Pirjo Ranti kotonaan Frantsin tilalla, järjestyksessä saman suvun 12. isäntäpariskunta samalla tilalla. Nyt tilaa viljelee heidän poikansa Timo.

tiin merroilla. Vuonna 1552 saatiin saaliiksi mm. 15 leiviskää, eli 128 kg ankeriaita, ja vuonna 1609 vimpoja 26 kg.

Varhaisimmat historiatiedot Halisten kylästä, Tätilän talon varhaishistoria

Ensimmäinen asiakirjamerkintä Halisten kylään liittyen on vuodelta 1359. Asiana oli Kastun talon kaupan vahvistuksesta, kun Halisten Heikki toimi Kastun talon kauppakirjan todistajana. Vuosina 1411 ja 1414 Halisten Mauno esiintyi vastaavanalaisen kaupan todistajana ja vuonna 1441 Halisten Paavo. Asiakirjoissa mainitaan myös, että Halisten Mikko toimi Maarian verokunnassa verojen kerääjänä, eli lukijana, vuonna 1463.

Vuonna 1450 turkulaisen porvari Henrik Kortzhagen leski Johanna osti 3-tankoisen talon Halisista Pietari Haren leskeltä, Valpurilta kauppahinnan ollessa 80 markkaa. Asiakirjoista ilmenee myös, että Valpurin omistus perustui siihen, että hän oli sen itse aikoinaan ostanut joltakin kolmannelta.

Vuonna 1453 samainen Johanna-leski oli mennyt naimisiin asemies Henrik Tavastin kanssa ja ostanut toisen niin ikään 3-tankoisen talon Halisista. Myyjinä olivat silloin Halisten Hannu ja hänen poikansa Mikko Hannunpoika. Kauppahinta oli 59 markkaa. Kyseessä oli nyt perinnöllä saatu talo. Vuonna 1457 edellä mainittu asemies Henrik Tavast sai rälssiin perustuvat verovapauden näihin kahteen taloon valtiohoitaja Eerik Akselinpojalta.

Vuonna 1465 mainittu Henrik Tavast teki vaihtokaupat kirkon kanssa. Kirkko sai nämä kaksi Halisten taloa, ja Henrik Tavast talon Pirkkalasta. Seuraavana vuonna nämä kaksi taloa, yhteensä 6 tankoa, ovat jo Pyhän Olavin luostarin omistuksessa ilmeisesti vaihtokaupan perusteella.

Samoihin aikoihin syntyi kiistoja luostarin ja talonpoikien kesken luostarin rakentaman uuden talon sijainnista kosken välittömässä läheisyydessä. Talonpojat eivät hyväksyneet tätä, vaan valittivat asiasta. Kihlakunnan katselmus pidettiin vuonna 1466. Luostari määrättiin siirtämään talonsa vanhalle tontille kylämäelle. Luostari sai luvan rakentaa vain pirtin kalliolle myllyn viereen. Seuraavaksi luostari valitti päätöksestä. Uusi katselmus pidettiin vuonna 1467. Se päättyi samaan tulokseen kuin ensimmäinenkin katselmus.

Riita ratkaistiin lopullisesti käräjille Halisissa 1468. Ratkaisun mukaan luostarin on siirrettävä talonsa takaisin kylämäelle ja Halisten Mikon on näin saatava takaisin se peltosarkansa, jolla luostarin talo sijaitsi. Luostari velvoitettiin tekemään 6 kyynärän (3,6 m) levyinen tie jokirantaan ja jokaisen kylän talon oli annettava sitä varten maataan kyläosuutensa verran. Luostarin talo sai 1600-luvulla nimen Kreula ja sen jälkeen Tätilä.

Talot kirkon taloista kruunun taloiksi

Uskonpuhdistuksen ja kirkkoreduktion jälkeen Halisissa oli kolme taloa. Yksi oli edellä mainittu 6-tankoinen luostarin omistuksessa ollut talo, joka oli vuonna 1538 siirtynyt kruunulle. Kaksi muuta taloa oli kirkolle kuuluneita virkataloja, joiden sanotaan tulleen kirkon omistukseen kahden lapsettoman talonpojan lahjoituksina. Nämä kaksi taloa peruttiin kruunun omaisuuksiksi vuonna 1542.

Nämä kolme taloa olivat sen jälkeen koko 1500-luvun kruunun taloina lukuun ottamatta vuosia 1580 – 1583, jolloin ne olivat Liivinmaalla kunnostautuneen luutnantti Bryniel Smälänningin läänityksinä. Talon nimet asiakirjoissa mainitaan vasta 1600-luvulla. Luostarin talo oli nimeltään Tätilä, joka sai samoihin aikoihin myös nimen Kreula. Kirkon talojen nimet olivat Kallonen, eli

nykyinen Komonen sekä Löytänä, nykyisin Frantsi.

Maaria määrättiin yliopiston palkkapitäjäksi 1600-luvulla. Useasta kruununtilasta tuli yliopiston palkkatila. Yliopiston annetut tilat annettiin professoreille erityisistä ansioista henkilökohtaisesti ja heidän ja heidän leskiensä eliniäksi. Turun kaupungin hallintaan joutui myös muutama tila, vaikka rajat sellaisenaan eivät juuri muuttuneet.

Halisten kylän kolmesta kaksi määrättiin Turun kaupungille 8.11.1650. Vuoden 1655 maakirjojen mukaan Turun kaupungille määrättyä Komoisten tilaa viljeli Pertti Komoinen. Karjaan kuului 2 härkää, 2 lehmää ja 5 lammasta. Vuokran luonteista veroa Komoinen suoritti yhteensä 27 markkaa ja 12 äyriä. Koko summasta rahana Komoinen maksoi 12 äyriä lopun koostuessa luontaistuotteista: viljasta, voista, sian rasvasta, villasta ja yhdestä lampaasta.

Yksi Halisten taloista oli luovutettu professori Martti Stodiukselle 22.9.1642 palkkiona Raamatun käännöstyöstä. Vuoden 1655 maakirjojen mukaan sitä viljeli silloin Pertti Erkinpoika. Karja ja verot olivat aivan samanlaiset kuin Komoisten talossakin.

Halisten kolmatta taloa vuoden 1655 maakirjojen mukaan viljeli vuokraajana Gregorius Tuomaanpoika. Talossa oli karjaa saman verran kuin kahdessa muussakin, eli 2 härkää, 2 lehmää, ja 5 lammasta. Vuokran luonteisen veron määrä oli vähäisempi kuin kahdessa muussa, eli yhteensä rahaksi muutettuna 20 markkaa 24 äyriä. Rahana siitä suoritettiin 6 äyriä. Luontaistuotteet olivat sama kuin muissa Halisen kylä taloissa, vaikkakin eri suhteissa.

Ruotujakolaitos toteutettiin 1600-luvulla. Tälläkin oli vaikutusta Maarian tilojen verosuorituksiin. Jotkut Maarian kruununtaloista määrättiin jonkun sotilashenkilön palkkatilaksi tai ainakin niin, että sai osan palkastaan tätä kautta. Tällainen oli esimerkiksi Hamaron tila. Yksi Halisten tiloista oli vuonna 1683 Liewenin komppanian palkkatila, ja sen vuokraajana Reko Yrjönpöika. Mutta jo vuonna 1689 se oli merkitty kruunun verotilaksi ja 1690 Raison Soinisten ratsutilan aputilaksi. Kahta muuta Halisten tilaa viljelivät vuokraajina vuonna 1683 Perttu Koroinen ja Perttu Erkinpoika. Vuoden 1712 maakirjassa Halinen on kokonaisuudessa merkitty Turun kaupungille kuuluvaksi.

Kylän sisäisiä reviiirikiistoja 1600-luvulla

Käräjillä 23.1.1634 käsiteltiin Markus Komoiseen Komoisten talosta kannetta siitä, että joku Halisten taloissa piti yksinään myllyä hänen peltonsa välittömässä läheisyydessä. Samalla hän väitti, että hän menetti hyvät kalapaikankin joesta. Oikeus ratkaisi asian niin, että Halisten kylä kaikkien kolmen talon tuli olla osallisia myllyn toiminnassa. Myllyn

rakentaneen talon tuli saada hyvitys muilta taloilta rakennuskustannuksista.

Samoilla käräjillä käsiteltiin myös kaksi muuta Halisten kylän keskinäisiin suhteisiin liittyvää juttua. Toisessa Markus Komoinen vaati, että hänen pellolleen kaivettu toisen talon oja on poistettava. Kolmantena vaatimuksena Komoinen esitti, että naapurin rakentama karjaportti on poistettava, koska se häiritsi hänen talopitoaan. Oikeus päätti Komoisen vaatimuksen mukaisesti, että naapurin oli siirrettävä oja talojen sarkojen välille ja täytettävä asianmukaisesti toisen maalle kaivamansa ojan. Haittaava, uusi karjaportti oli myös poistettava oikeuden mukaan. Oikeus suostui myös Komoisen pyyntöön siitä, että Halisten kylän niityt oli jaettava ja kala-vedet arvioitava. Jako päätettiin suorittaa jo seuraavana keväänä. Sen suorittajiksi määrättiin kruununvouti, lainlukija, ja muutama lautakunnan jäsen.

Yhteiselo Halisten kylässä ei kuitenkaan tämänkään jälkeen sujunut ongelmitta. Seuraavana syksynä 27.10.1634 Halisten Perttu syytti Markus Komoista käräjillä siitä, että tämä oli tappanut hänen sikansa. Markus myönsi lyöneensä sikaa nurkkaa vasten. Sika oli ilmeisesti kuollut tämän seurauksena ja lyöjä tuomittiin maksamaan korvauksen sian omistajalle ja sakko yhteensä 3 markkaa.

Hamaron talon poika, myöhemmin Maarian kappalainen Niilo Hammarmannus syytti Markus Komoista siitä, että tämä oli takavarikoinut Hamaron talon lehmät, ja lyönyt yhtä lehmää niin, että se oli lypsänyt verta. Lisäksi hän oli kiskonut samalta lehmältä sarven pois. Kun lehmiä oli tullu hakemaan, oli Markus Komoinen pahoinpidellyt hakijana olleen pojan. Tuomion mukaan Markus Komoinen tuli maksaa 0,5 markkaa ja yhden naulan voita sakkoa jokaisesta lehmästä, jota oli piessyt. Pahoinpitelystä tuomittiin sakkoa 3 markkaa jokaisesta haavasta. Karjan luvattomasta takavarikoinnista tuomittiin 3 markkaa.

Metsän käytöstä sopiminen tuotti myös vaikeuksia. Vuoden 1674 talvikäräjillä (22.1.1674) määrättiin vieraat miehet arvioimaan se puumäärä, jonka Halisten Juho Matinpöika ja Vilppu Pertunpoika olivat hakanneet kylän yhteisestä metsästä.

Oikeustaistelua kirkkoherran vallankäyttöä vastaan

Maarian kirkkoherrana oli vuosina 1667 – 1678 Ruotsissa syntynyt Pietari Bång. Halisten Juho oli siihen aikaan velkaa seurakunnalle. Kun sitten hänen joku läheisistään oli kuollut ja Juho oli pyytänyt hautapaikkaa vainajalle, kirkkoherra oli vaatinut Juholta panttia ennen suostumisen ehtona. Tähän taas Juho ei suostunut.

Tilanne kärjisty, kun ruumista oltiin viemässä saatueessa kirkkomaalle. Saattojoukon mielestä ruumis itsestään on riittävä pantti ja hautaus tulisi toimittaa ilman kirkkoherran suostumusta, jonka vallalle saattojoukko halusi laittaa rajan. Tilanne johti siihen, että muutama isäntä oli noussut kellotapuliin soittamaan kelloja, vaikka lukkari ja kirkkoväärtti sen olivat kieltäneetkin.

Toisesta kellosta sanotaan irronneen kielen. Kirkkoherra oli rangaistukseksi käsenyt isännät ja lukkarin jalkapuhun. Lukkari oli tähän alistunut, mutta eivät isännät. Talonpojat väittivät, että kirkkoherra olisi käyttänyt käskynsä tehostamiseksi väkivaltaa. Tätä ei kuitenkaan myöhemmin kyetty osoittamaan todeksi.

Kirkkoherra oli samalla yliopiston professori. Tapahutunutta käsiteltiin siksi yliopiston konsistorissa helmikuussa 1671. Kysymys oli siitä, mikä tuomioistuim oli pätevä käsittelemään asiaa. Konsistori päätti, että hovi-

KESKIMÄÄRÄISET KARJAMÄÄRÄT MANTEREISESSA MAARIASSA
Ts. Maaria ilman Hirvensalon ja Satavan saaria

KARJALAJI	MÄÄRÄ	VEROTILOT		MUUT TILAT
		v. 1571	v. 1600	v. 1600
Hevosia	kpl	1,1	0,7	1,4
Härkiä	kpl	3,5	4,1	3,6
Lehmiä	kpl	5,5	5,1	4,3
Nuorta karjaa	kpl	5,4	4,4	3,1
Sonneja	kpl	ei eritelty	0,3	0,2
Vuohia	kpl	1,5	0,5	1,5
Lampaita	kpl	8,5	13,5	11,6
Sikoja	kpl	2,6	3,4	3,7

oikeudella ei ole pätevyyttä Bångin asiassa, koska Bång oli vain yliopiston oman tuomiovallan alainen. Hovioikeus oli kuitenkin päättänyt, että sen oli otettava vastaan niin talonpoikien kuin Bångin valitukset ja tehtävä sen mukaan, mitä laki ja pappisäädyn etuoikeuden sallivat. Yliopiston konsistori ei hyväksynyt tätä päätöstä.

Maarian talonpojat veivät asian valitusteitse valtiopäiville seuraavana vuonna, eli 1672. Valituksessa talonpojat esittivät, että Bång oli kieltänyt heiltä herran ehtoollisen vuoteen sen jälkeen, kun he olivat valittaneet tuomiokapitulille. He eivät myöskään olleet saaneet asiassa mitään päätöstä, vaan heitä oli käsketty sopimaan asia. He olisivat olleet valmiit sopimaan, mutta siihen taas kirkkoherra ei suostunut.

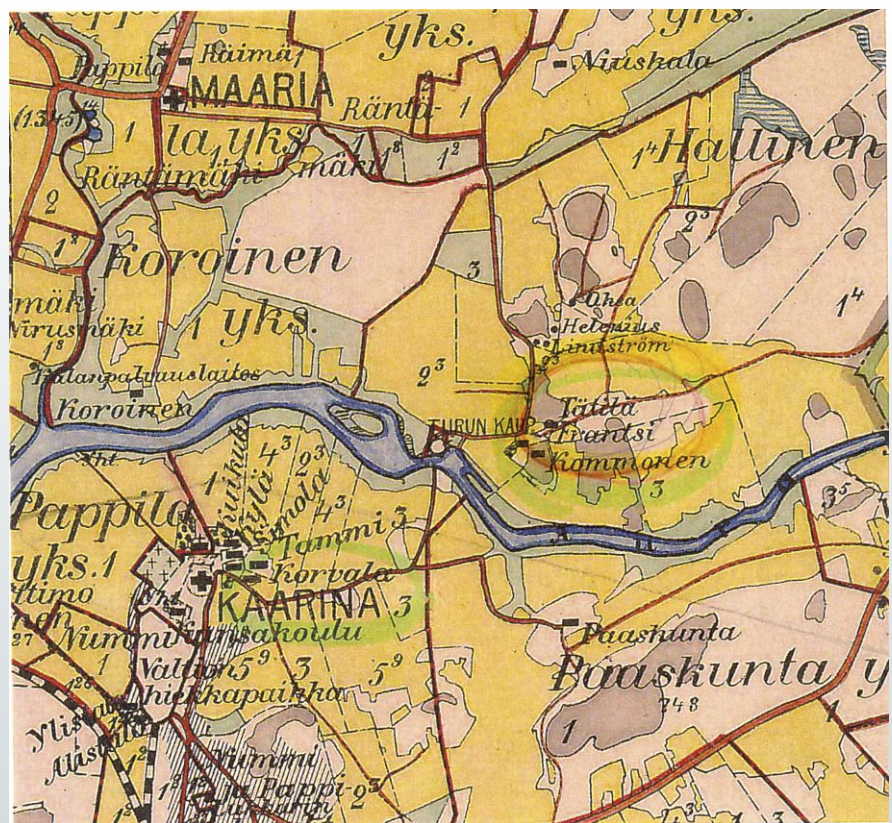
Talonpojat valittivat myös sitä, että kirkkoherra ei osaa suomea, eikä hän julista virallisia valtiovallan asetuksia ja määräyksiä saarnastuolista, vaan antaa jollekin kappalaiselle tehtäväksi julistaa nämä kuoriovelta, kun ihmiset ovat jo pois lähdössä. Tämän takia talonpojat esittivät, että kirkkoherra vapautettaisiin virastaan. Valitus ei kuitenkaan johtanut tuloksiin. Bång oli kirkkoherrana aina vuoteen 1678. Hän siirtyi silloin Narvaan korkeaan kirkolliseen virkaan ja myöhemmin hänestä tuli Viipurin piispa.

Tietynlaista kapinahenkeä edustaa myös 10 vuotta aikaisemmin tapahtunut Halisten kylässä asuneen rengin Heikki Simonpojan juttu. Hänet haastettiin tuomiokapituliin 20.3.1661 siitä, että hän oli laittomassa suhteessa Vappu Matintyttären kanssa. Heikki ei halunnut kuitenkaan mennä vihille ja puhui vielä halventavasti tuomiokapitulista. Asia siirrettiin kaupungin pormestarin ratkaistavaksi, koska kyseinen tila Halisten kylässä kuului Turun kaupungille. Aasukkaat kuitenkin kuuluivat Maarian seurakuntaan. Pormestarin ratkaisusta ei ole tietoa. Maariassa oli tämäntyyppisiä oikeusjuttuja muihin pitäjiin verrattuna varsin vähän.

Teksti ja kuvat: Timo Leinonen

LÄHTEET

Alitalo, Raija. *Aura- ja Vähäjokilaakson kylännimet*. Lisen-siaattityö. Turun yliopisto. 1966.
Jutikkala, Eino. *Suomen talonpoika kautta aikojen*. WSOY. 1946.
Perälä, Väinö. *Maarian pitäjän historia II osa. 3. Maaria 1600 – 1865. Maarian seurakunta ja kunta*. Turku 1949.
Tallgren, A. M. & Oja, Aulis. *Maarian pitäjän historia I. Maarian seurakunta ja Kunta*. Tampereen työväen kirjapaino. 1944.

Halisten kylän talot ja peltoalueita 1920 – luvun Maanmittaushallituksen karttatietojen mukaan. Tättilän maat rekisteri nro 1, Frantsi nro 2, ja Komonen nro 3.

Somalialainen Deeqa Axmed Muhumed poikansa Iman Yuusufin kanssa.

Muu maa mustikka!

Maahanmuuttajanaishille tarkoitettu opetuskoti Mustikka on toiminut Halisten Kardinaalinkadulla jo vuodesta 2005. Toiminta alkoi Muu Maa Mustikka -projektista, joka oli Sateenkaariri Koto ry:n alainen, Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama hanke vuosille 2005–2010.

Opetuskoti Mustikan rahoittajana toimii tällä hetkellä Sateenkaariri Koto ry, joka on päi-

vähoitoa ja perhetyötä tuottava yhdistys. Perhelähtöisyys, läheisyys ja kodinomaisuus ovat sen toiminnassa toteutuvia arvoja. Sateenkaari Kodolla toimii Halisissa myös monikulttuurinen päiväkotiki Koto ry:n toiminnanjohtaja on Henna Junttila. Opetuskoti Mustikan ohjaa-

jana on toiminut vuoden 2012 alusta **Mari Hermaja**. Opetuskodin toiminnalle on haettu rahoitusta muun muassa Turun kaupungin peruspalvelulautakunnalta. Uutena haasteena on haettu Raha-automaattiyhdistykseltä avustusta Veikka-projektille, joka lähtisi vahvistamaan alueen asukkaiden omaa toimijuutta ja yhteisöllisyyttä. Tavoitteena on myös tukea vanhemmuutta vertaustukiverkoston avulla.

Käytännönläheisyys kunniaissa

Mustikka on avoinna maanantaista torstaihin klo 9.00–14.00. Maanantait on varattu kulttuuri- ja yhteiskuntatuntemukselle, joka on hyvin käytännöllistä – tutustumista esimerkiksi neuvolaan, päiväkotiin ja suomalaiseen kalenterivuoteen.

Tiistaista torstaihin on suomen kielen opetusta, joka toteutetaan yhdessä Turun kristillisen opiston kanssa. Tiistaisin ja torstaisin on myös YK-yhdistyksen nuorten ohjaama läskykerho pikkukoululaisille. Mustikan naiset valmistavat välipalan läskykerholaisille ja leipovat kahvihetken tarjottavat. Perjantaisin Mustikka on kiinni, koska on muslimien pyhäpäivä.

Mustikassa ei käytetä ulkopuolista työvoimaa, vaan opetuskodin naisille järjestetään työ- ja elinkeinotoimiston kautta työelämän valmennusta. Naiset voivat näin päästä työelämään kiinni toimimalla Mustikassa lastenhoito-, siivous- tai keittiötyössä. Alle 3-vuotiaille lapsille on tällä tavoin järjestetty lastenhoito, ja yli 3-vuotiaat pyritään ohjaamaan päivähoitopiiriin.

Vapaaehtoiset Mustikan voimavarana

Opetuskoti Mustikalla on tukena laaja ja monipuolinen vapaaehtoisten joukko. Esimerkiksi Suomen Akateemisten Naisten Liitto on koonnut Luetaan yhdessä -verkoston, joka tukee maahan muuttaneiden naisten kotoutumista. Vapaaehtoiset opettajat mahdollistavat yksilöllisen luku- ja kirjoitustaidon opettamisen, ja kurssilla edistyneemmät opiskelijat voidaan ohjata vaativampien tehtävien ääreen vapaaehtoisten ohjauksessa.

Turun YK-yhdistys on jo useana vuonna tehnyt yhteistyötä Sateenkaari Kodon kanssa. YK-yhdistyksen nuoret ohjaajat auttavat maahanmuuttajalapsia läksyjen teossa ja saavat arvokasta kokemusta ryhmän ohjauksesta ja erilaisista kulttuureista.

Moninaisia naisia

Opetuskoti Mustikassa käy keskimäärin 25 naista ja lisäksi heidän lapsensa. Kerrostalossa olevat tilat natisevat liitoksistaan silloin kun järjestetään jokin erikoistapahtuma ja paikalla voi olla 40 naista lapsineen. Sopusuhteita sijaan antaa.

Mustikka saa alennusta Turun kaupungilta vuokralla olevasta asunnosta. Tämä on ollut suuri helpotus opetuskodin toiminnalle. Tilat ovat kuitenkin toisessa kerroksessa, jonne on vaikea kulkea lastenvaunujen kanssa tai liikuntarajoitteisena. Tämä on yhtenä syynä siihen, että Mustikka on suunnittelemassa muuttoa uusiin tiloihin Paavinkadulle.

Keskeinen paikka Halisissa on tärkeää, koska tämänkaltaisen toiminta täytyy viedä sinne missä asiakkaatkin ovat. Kaikki maahanmuuttajanaiset eivät ole syystä tai toisesta valmiita lähtemään Turun keskustaan saamaan suomen kielen opetusta. Luku- ja kielitaidottomana vieras maassa liikkuminen on erilaisesta kulttuurista tulleet naiselle vähintään haastavaa.

Opetuskoti Mustikka on hyvin kansainvälisen kohtauspaikka. Tällä hetkellä ovat edustettuina Irakin arabit ja kurdit, Syyria, Afganistan, Pakistan, Marokko, Tunisia, Vietnam, Somalia, Albania ja Algeria. Opetuskotikielenä käytetään suomea, mutta äidinkieltäänkin saa tarvittaessa käyttää.

Teksti ja kuvat: Mirja-Riitta Salo

Yhteystiedot:
Kardinaalinkatu 3 P 151, 20380 Turku
Avoinna ma-to klo 9-14
Opetuskotiohjaaja Mari Hermaja
mari.hermaja@sateenkaarikoto.fi

Mari Hermaja ja Henna Junttila pitävät tärkeänä yhteisöllisyyttä, yhteisvastuuta ja asiakkaiden oman toimijuuden kasvattamista.

Wc-, käsi- ja muut pehmpaperit, henkilöhygieniatuotteet. Kaikki siivousaineet – ja välineet. Hyvät ohjeet kaupanpäälle. Nouda tai tilaa. Yrityksiin rahtiivapaa toimitus.

SIISTI-PISTE OY

Orikedonkatu 23, 20380 TURKU
02-2510 231
Avoinna ark. 7.30–16.30

**siisti
piste**

Tukku- ja vähittäismyymälä

www.siistipiste.fi

Kulttuuriko lääkettä?

Vuonna 2011 Turussa vietettiin kulttuuripääkaupunkivuotta. Yksi vuoden iskulauseista oli: Kulttuuri tekee hyvää! Meillä kaikilla on sellainen käsitys, että kulttuuri on lääkettä. Mutta miten on, löytyykö väitteelle katetta?

Kulttuurin kuten musiikin, taiteen, kirjoittamisen sekä luovan liikunnan yhteyttä on pyritty tutkimaan useissa kontrolloiduissa tutkimuksissa erilaisten sairauksien hoidossa. Tuloksiakin on saatu. Sairaalaan joutuneilla sydänpotilailla parin päivän aikana annetut kolme musiikkiterapiajaksoa vähensivät stressiä ja lasivat potilaiden pulssitasoa ja lyhyen seurantaajan aikana sydänkomplikaatiot hieman vähenivät. Toisessa tutkimuksessa samansuuntaisia vaikutuksia saatiin 20 minuutin rentouttavan musiikin kuuntelemisella. Syöpäpotilailla aktiivisen musiikkiterapian todettiin parantavan hyvinvointia, vähentävän jännitystä ja laskevan stressihormonien tasoa.

Taiteen harjoittaminen kuten kudonta, korttien tekeminen, saventalanta ja vesivärimaalaukset lisäsivät syöpäpotilailla positiivisia tunteita ja vähensivät ahdistusta. Lihaskivusta kärsivillä fibromyalgiapotilailla kirjoittamisen harrastamisen todettiin vähentävän koettuja kipuja ja parantavan unen laatua.

Vastaavanlaisia tutkimuksia on suuri määrä. Kulttuurin harjoittamisella on havaittu olevan positiivisia vaikutuksia terveyden eri osa-alueilla. Vaikutukset ovat olleet kuitenkin vaihtelevia, koska koehenkilöiden elämäntilanteet ovat olleet erilaisia. Jotkut hyötyvät kulttuurista, jotkut eivät. Tutkimusryhmät ovat myös olleet pieniä eikä kontrolliryhmiä ole tutkimuksissa yleensä ollut. Tutkimukset ovat olleet lyhytkestoisia ja ne on tehty pääasiassa sairaaloissa. Tutkittavat on valittu vapaaehtoisista, joiden tiedetään suhtautuvan positiivisesti kulttuuriin, ja tulosten epäillään siksi olevan todellista parempia. Ei siis ole

aina takeita siitä, että kulttuurin harjoittaminen auttaisi niitä, jotka eivät pidä siitä.

Tutkimuksia vastaan esitetty kritiikki on valitettavan totta. Kulttuurin vaikutusta ei voida tutkia kuin penisilliinipillereitä eikä myöskään verrata hyvään lääkkeeseen. Mutta ei ole syytä masentua. Nimittäin tieteen huippulehdissä on julkaistu myös toisenlaisia havaintoja.

Lapsuudessa ja nuoruudessa harrastettu pitkäaikainen soittaminen näkyy niin muistia kuin havaintokykyäkin mittavissa kokeissa vielä 60 - 80-vuotiaana. Jotakin siis muuttuu pysyvästi aivoissa, kun musiikkia harrastetaan. Toisen tutkimuksen mukaan iäkkäät muistihäiriöiset potilaat muistivat heille luetuista teksteistä keskimäärin vain noin neljänneksen verran. Mutta kun tekstit laulettiin, niistä muistettiin lähes jopa 40 %! Musiikki auttoi painamaan sanat muistiin. Kirjoittaminenkaan ei ole turhaa. Tientä jännittäviä

opiskelijoita pyydettiin kirjoittamaan 10 minuutin ajan ennen tenttiä jännityksestään ja tenttiin liittyvistä huolistaan. Ja kuinka olakaan, huolien purkaminen kirjoittamalla paransi tenttisuorituksia tilastollisesti merkitsevästi.

Kulttuuri siis tekee varmasti hyvää, mutta lääkkeisiin sitä ei pidä verrata. Harrastetaan kulttuuria sillä tavalla kuin itse kullekin sopii, ja nautitaan siitä täysin siemauksin. Kulttuuri on paljon parempaa kuin mitkään lääkkeet!

Pentti Huovinen

Kirjoittaja on räntämäkeläisen tietokirjailija ja lääkäri.

Maarian Myllyojalla Tapahtuu

c/o Marja-Liisa Haapa-aho
Paimialantie 374, 20460 TURKU
ks. www.goldenage.fi/ruusuportti
ruusuportti@gmail.com
Tilaisuudet järjestää
Ruusuportti ry
Tervetuloa

**WIKLUNDIN
APTEEKKI**

Perinteistä hierontaa ja raskaushierontaa

Turun Kärsämäessä

Hieroja **PERTTI LEHTO**
Kyläsuonpolku 5 A, Puh 045 858 0800

Anna lahjaksi
Hierontalahjakortti

www.hierojaexpertti.net

RAKENNUSLEVYJÄ vuodesta 1970

**Luotettavaa ja hyvää palvelua,
nopeasti ja ammattitaidolla**

Sahaus-
palvelu

LEVY-JAATI OY

Autokatu 2, Turku puh. 253 9200, fax 277 0990
email: levy-jaati@pp.nic.fi

Avoimena ark. 8-17

**Oikein
hyvää
joulua!**

TURUN SILMÄLASER

Vapaus on vaivatonta. Näetkö nyt.

Turun Silmälasery Oy on vuodesta 1997 toiminut silmän taittovirheiden laserleikkauksiin erikoistunut hoitoyksikkö. Toteuta haaveesi ja aloita uusi elämä ilman silmälasia. Varaa tutkimusaika, kysy lisää (020) 712 2365.

www.turunsilmalaser.fi

Turun Silmälasery - Silmäasema Silmäsaara - Yliopistonkatu 27 20100 Turku - Puh. (020) 712 2365

Syksy on talveen varautumista

Talvi on sanellut paljon elämisen aikataulua. Luonnon kiertokulku on määrännyt sen mukaan, että elämä voisi jatkua talven jälkeenkin. Kasvit ja eläimet sopeutuvat kukin lajinsa mukaan talveen.

Ihmispoloille talveen varautuminen on merkinnyt työntekoa ja vaivannäköä pitkin vuotta. Näinä vuosina talveen ei juurikaan tarvitse kiinnittää huomiota. Olemme saaneet järjestettyä elämän sellaiseksi, lähes kaikilta osin, ettei talveen tarvitse erityisemmin varautua. Kuuleman mukaan talvi aina kuitenkin yllättää autoilijat kesärenkaineen.

Toisin oli ennen. Maataloudessa oli huoli sadonkorjuusta ennen talventuloa. Omakotitalot lämmitettiin lähes poikkeuksetta puulla. Oli varattava polttopuita talven varalle. Muistan kuinka meilläkin varauduttiin jo edellisenä talvena tulevaan. Puut saatiin ostaa pystyssä. Itse kaadettiin puut ja hakattiin haloiksi. Kaikilla ei ollut sitä mahdollisuutta, vaan puut oli ostettava halkoina tai klapeina. Oli "halkosahoja", jotka toimittivat polttopuita. Melkoiset halkokaljaasirivistöt olivat laiturissa Aurajoen itärannalla, "halkomöjlällä" Martin sillan alapuolella. Siellä oli mittakehikot "motille" metri kertaa metri ja "sylelle" kaksi kertaa kaksi metriä. Niillä mitoilla polttopuuta myytiin.

Monet kasvattivat omakotitaloissa yhtä ja kahta lammasta. Maatiloilla saattoi lampaita olla enemmänkin. Lampaat kerittiin ja villat kehrättiin langoiksi. Lampaat olivat mustia ja valkoisia, kun villoja "karstaamalla" yhdistettiin, saatiin kehräällä harmaata lankaa. Kudottiin "vanttuut" (lapaset), sukat ja villapaidat. Näin saatiin lämmintä vaatetta pakkasta vastaan.

Ruokapuolikin tuli talvea ennakoiden suunnitella. Perunat, porkkanat, lantut, punajuuret varastoon talvea varten. Syksyllä tehtiin perunajauhot, keitettiin saipuat ja siirapit. Monenlaista ruokaa ja tarvikkeita kerättiin talvea ajatellen. Niin kuin nytkin. Säilöntämenetelmät ovat vain huomattavasti parantuneet. Siirapit ja perunajauhot saa kaupan hyllyltä, kun on antaa euroja vastineeksi.

Luonto on opettanut meitä pohjoisessa asuvia. Se on ollut kova opettaja ja kasvattaja erityisesti menneille sukupolville. Olemme joutuneet ottamaan lukuun aina tulevan huomisen. Lämpimissä maan osissa ei ole näin tarvinnut tehdä. Banaanin voi hakea huomennakin. Varautuminen riittää usein vain päivävara. Tämä vähän karrikoiden, mutta jossain määrin se pitää paikkansa ja näkyy varmaan ihmisten luonteen piirteissäkin.

Talven alun kiintopiste on kuitenkin joulu. Jouluksi suunnitellaan monenlaista. Ehkä muuttoa uuteen asuntoon. Joulumarkkinat perustuvat juuri siihen, että ihmiset hankkivat kaikenlaista juuri jouluksi. Joulusiivous koskee komeroitakin ja käsittää kaikki mahdolliset siivouskohdet. Jotain voi tapahtua sillä ruokapuolellakin, ajatuksella, säästetään jouluksi.

No niin odotellaan nyt sitä joulua ja talvea. Siivotaan sitten mieleemme sopukatkin niin, että muistamme joulun vieton tarkoituksen suurena koko maailmaa koskevana syntymäpäiväjuhlan.

Aulis Katajamäki

Aulis Katajamäki on syntyperäinen Halislainen ja asunut täällä 70 vuotta. Nykyään hän asuu Uittamalla.

Henna Einola, Sini Lehto ja Hanna Heinola.

Seurakunnan päätöksenteko on avointa ja lähellä seurakuntalaisia. Kuulostaako mahdolltomalta? Ei pitäisi, sillä se on arkipäivää. Maarian seurakunnan seurakuntaneuvostossa partiolaisia edustavat nuoret naiset Henna Einola, Sini Lehto ja Hanna Heinola kertovat miten päätöksiä tehdään ja miten jokainen voi vaikuttaa.

Henna Einola on luokanopettaja, joka toimii tällä hetkellä partiolippukunta Maarian Kämme-
köiden lippukunnanjohtajana sekä yhdistyksen puheenjohtajana. Hän myös laulaa lippukuntansa Satakielet -kuorossa ja vastaa kaikkien Maarian seurakunnan alueen partiolippukuntien - Maarian Kämme-
köiden, Koroisten Ritareiden, Koroisten Sarpioiden ja Maarian Tähkien - yhteistoiminnan kehittä-

Nuoret naiset seurakuntaneuvostosta

misprojektista. **Sini Lehto** laulaa samassa kuorossa Hennan kanssa sekä toimii johtajana 7-9 -vuotiaiden tyttöjen sudenpentulaumassa. Sini työskentelee lasten parissa lastenhoitajana.

Hanna Heinola on kolmikon pisin partiokokemus, hän toimii Lounais-Suomen Partiopiirin koulutusryhmässä koulutusohjaajana eli hän on mukana järjestämässä partiojohtajien koulutusta piirin alueella. Lisäksi hän on Maarian Kämme-
köiden Tukiyhdistyksen puheenjohtaja. Hanna työskentelee projektikoordinaattorina.

Kaikkien kolmen mukaan partiolaisuus on vaikuttanut siihen, että he ovat lähteneet mukaan vaikuttamaan seurakunnan asioihin. Partioharrastuksen kautta he ovat saaneet valmiuksia niin yhdessä toimimiseen kuin kokouskäytäntöihin. "Partion yhtenä tavoitteena on kasvattaa aktiivisia kansalaisia. Uskallamme esiintyä ja sanoa mielipiteemme", tiivistää Hanna.

Seurakuntaneuvosto johtaa seurakunnan toimintaa ja hengellistä elämää

Seurakuntavaaleissa 16 vuotta täytäneet seurakuntalaiset saavat äänestää edustajistaan niin seurakuntayhtymän kirkkovaltuustoon kuin paikallisseurakuntansa seurakuntaneuvostoon. Kuten valtiollisissa ja kunnallisissa vaaleissa vaalitapa on suhteellinen ja vaaleihin asetetaan ehdokaslistoja esimerkiksi poliittisen kannan mukaan. Partiolaiset on olleet aktiivisia vaaleissa ja keränneet omat listansa, seurakuntaneuvostossa on partiolaisten edustajia ollut aikaisemminkin. Naisten tavoitteena ei kuitenkaan ole keskittyä vain partiolaisten asioiden aja-

miseen: "Toki, jos kokouksessa käsitellään asioita, jotka koskettavat suoraan partiolaisia tai nuoria, niin meillä on mahdollisuus vaikuttaa. Asioita on kuitenkin monelta muultakin alueelta ja meidän pitää ajatella kokonaisuutta. Reiluus ja oikeudenmukaisuus on tärkeintä", Hanna toteaa. Naisten mukaan jos se vaikuttaa, että he ovat mukana - sekä partiolaisina että nuorina.

Seurakuntaneuvosto kokoontuu kesää lukuunottamatta noin kerran kuukaudessa. Neuvosto muun muassa päättää seurakunnan varojen käytöstä, valitsee seurakunnan työntekijät sekä hyväksyy eri työalojen toimintasuunnitelmat ja toimintakertomukset. Partiolaisten näkökulmasta seurakuntien päätöksenteko on ajoittain hidasta ja byrokraattista, monet asiat tulee hyväksyttäväksi usealla taholla ennen toimeenpanoa. Toisaalta vaikka käsittely vie aikaa, on se myös tasapuolista kaikille. Monen seurakunnan seurakuntaneuvoston pöytäkirjat voi kuka tahansa helposti lukea seurakuntayhtymän internetsivuilta.

Pienemmät seurakunnan sisäiset päätökset pystytään tekemään tarvittaessa nopealla aikataululla. Paikallisia asioita koskevat päätökset on pyritty tuomaan lähemmäs seurakuntalaisia alueneuvostojen kautta, joilla on myös omat toimintamäärärahansa. Maarian seurakunta on jaettu ilmansuuntien mukaan neljään alueeseen, joissa alueneuvostojen tehtävänä on järjestää paikallisia tapahtumia. Jokaisessa alueneuvostossa on partiolaisten edustus, sillä partiolippukunnat toimivat laajasti seurakunnan alueella ja tarjoavat toimintaa sadoille lapsille ja nuorille.

Jokainen seurakuntalainen voi vaikuttaa toimintaan

Sini, Hanna ja Henna kannustavat kaikkia seurakuntalaisia vaikuttamaan oman seurakuntansa päätöksentekoon. Yksi mahdollisuus on äänestää seurakuntavaaleissa. Jos haluaa itse mukaan päättämään, kannattaa tietysti asettua ehdolle. Seuraavat vaalit ovat marraskuussa 2014. Ajankohtaisissa asioissa voi ottaa yhteyttä oman alueensa alueneuvostoon, seurakuntaneuvoston jäseniin tai kirkkoherraan.

Tällä hetkellä pienenevät kirkollisverotulot näkyvät myös Maarian seurakunnan päätöksenteossa. Kolmikon mukaan säästökohteita ei ole helppo löytää: "Jos tiloista luovutaan, ei ole paikkaa toiminnalle ja se siirtyy kauemmas seurakuntalaisista. Jos taas virkoja lakkautetaan, ei ole toimintaa. Omaisuudenkin voi myydä vain kerran". Yhtä mieltä he ovat siitä, että toimintaa pitää olla ja sitä pitää myös kehittää. Seurakunnassa on paljon laadukasta toimintaa, mutta tiedotus ei aina tavoita kohderyhmiä riittävästi, joten uusia markkinointikanavia kaivataan. Naiset myös halusivat lisätä mahdollisuuksia vapaaehtoistyölle ja luoda osallistumismahdollisuuksia erityisesti nuorille aikuisille. Vaikka nuorilla aikuisilla usein työ ja perhe vievät suuren osan ajasta, on kolmikko itse hyvä esimerkki siitä, ettei vastuu tarkoita raskasta taakkaa. "Ei tämä ole mitenkään erityisen raskasta. Partiossa on totuttu tekemään paljon sekä hoitamaan ja organisoimaan asioita", kertoo Sini. "Kun on luvannut, sen myös hoitaa", jatkaa Henna.

Teksti ja kuva: Anna Meronen

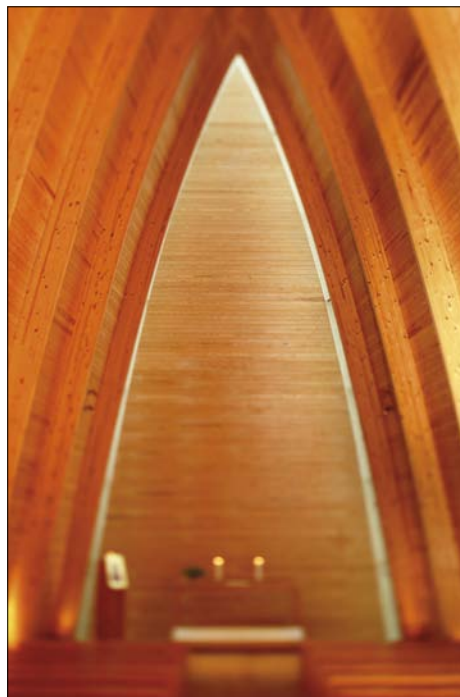
**HUOLLOT JA KORJAUKSET
KAIKKIIN AUTOMERKKEIHIN.
MYÖS ILMASTOINTIHUOLLOT JA
DIAGNOSTIIKKATESTAUKSET.**

AUTO-SALO
Kärsämäentie 4 Turku
Puh. (02) 2539 331

Turun Nummenmäen Apteekki
Nummisbackens Apotek

Hämeentie 24, 20540 Turku
puh 02-276 4740
Avoina ma-pe 9.00 – 18.00
la 10.00 – 15.00

Rauhallista Joulua

Turun Seudun Osuuspankki lahjoittaa hyvää joulumieltä tänä vuonna osoittamalla joulumuistamiin tarkoitetut varat Turun Seudun Omaishoitajat ja Läheiset ry:lle.

Yhdistys tukee omaishoitajia ja heidän perheitään järjestämällä koulutusta, virkistystoimintaa ja vertaisryhmiä sekä ylläpitämällä Turun Seudun Omaishoitokeskusta.

Turun Seudun OP

Turku Energia

**Joko sähkömittarisi
tikittää S-Bonusta?**

LCUNA

Voita **1 000** euron TOK-lahjakortti!
Lue lisää www.turkuenergia.fi

Tansania

- Maa itsenäistyi 1961
- Väkiluku 39,7 miljoonaa
- alle dollarilla päivässä elävien osuus koko väestöstä 57,8%
- aikuisten lukutaito 69,4%
- odotettavissa oleva elinikä: 51 vuotta
- hiv-tartunnan saaneita 15-49-vuotiaista 6,5%
- suurimmat uskontokunnat kristinusko ja islam, perinteisten uskontojen harjoittajia noin 20%

Kirahvi on Tansanian kansalliseläin.

Halisakka Suomen Lähetyssseuran Tasaus-matkalla Tansaniassa: Kylässä on voimaa

Tasauksella tasataan

Suomen Lähetyssseuran Tasaus-keräys syntyi vuonna 1992 kevät- ja syyspäiväntasauksen innoittamana. Tänä vuonna Tasaus täyttää 20 vuotta. Tänä vuonna kampanjan keräys- tuotolla parannetaan naisten taloudellisia oikeuksia tukemalla naisten koulutusta ja pienyrittäjyyttä muun muassa Tansaniassa.

Tasaus-matkalle Tansaniaan maaliskuussa 2012 Lähetyssseura valitsi 6 naista eri puolilta Suomea.

Matkanjohtajana toimi Lähetyssseuran työntekijä **Marjatta Mäkinen**. Marjatta on asunut ja työskennellyt Tansaniassa kymmenen vuoden ajan.

Matkaohjelma

Vietimme Tansaniassa 10 päivää ja matkaohjelma oli suunniteltu niin, että ehtisimme nähdä mahdollisimman laaja-alaisesti Lähetyssseuran eri työmuotoja. Maastoauton matkamittariin kertyi 3200 km. Lähdimme liikkeelle maan pääkaupungista Dar es Salaamista ja suuntasimme etelään vuoristoon. Eteläisin kohteemme oli Njombe, joka sijaitsi melkein 2000 m korkeudessa.

Matkalla pääsimme tutustumaan mm. Mafingan orpokotiin, Ilembulan sairaalaan sekä Njomben kuurojenkouluun. Morogorossa pääsimme tutustumaan naistyöhön ja kyläprojekteihin.

Naistyö – voimaantumisesta voimaa muutokseen

Perinteinen kehitysapu on muuttunut valtavasti viime vuosikymmenien aikana. Enää ei tuoda paikalle mitään valmiina, vaan nyt lähdetään liikkeelle paikallisten omista tarpeista ja valmiuksista. Nykyään puhutaan enemminkin kehitysyhteistyöstä.

Yhteisönkehittämisohjelmassa kyläyhteisöt osallistuvat itseään koskevaan päätöksentekoon ja omaehtoiseen kehittämiseen. Kyläyhteisöt kartoittavat itse tarpeet ja keinot elämänlaatunsa parantamiseksi. Eri-tyistä huomiota kiinnitetään naisten ja lukutaidottomien osallistumismahdollisuuksien kasvattamiseen. Kylähankkeissa naisille on opetettu ihmisoikeuksia, liiketoimintaa ja johtamista.

Kylässä on voimaa

Kylissä tehtävä työ on tuottanut pysyviä tuloksia. Viljelymenetelmät kehittyvät, rakennetaan kaivoja, kouluja, kauppoja ja terveysasemia. Syntyy hyvän kehityksen kierre, ja siitä seuraa yhteisöjen sosiaalinen sekä taloudellinen kehitys. Kun naiset ansaitsevat omaa rahaa, koko yhteiskunta hyötyy. Koulutus auttaa tyttöjä oppimaan myös muut oikeutensa sekä saamaan itsevarmuutta niiden vaatimiseen.

Muutos on mahdollinen mutta se vie paljon aikaa.

Tasaamista Päiväntasaajalla riittää. Tansania on yksi maailman köyhimmistä maista. Tansanialaisen keskivertopalkka on n. 30-50 € / kk. Kierrellessämme maassa näimme köyhyyden monet kasvot, autettavaa ja autettavia tuntui olevan suunnaton määrä. Meitä yhdistää sama ihmisyyden kaiken köyhyyden keskellä saimme kokea valtavaa ystävällisyyttä ja vieraanvaraisuutta. On tärkeää tasata myös korvia, silmiä ja sydäntä.

www.tasaus.fi

Teksti ja kuvat:
Saara Markkula,
kansainvälisentyön sihteeri
Mikaelinseurakunta

Halisakka Morogorossa, Tansaniassa.

Kyläkehittämisohjelman tuotos: terveysasemaa ollaan rakentamassa.

Tansaniassa oli maaliskuussa sadekausi ja tiet olivat paikoitellen todella mutaisia.

Kyläkoulu tuo lapsille toivoa paremmasta tulevaisuudesta.

Kyläkehittämisohjelman satoa; pienyrittäjyyttä Tansaniassa.

Timo Leinonen, vuoden 2012 Halisukko

... maailmassa on meneillään murrosaika ja sirpaloituminen, erikoistermein ilmaistuna asiat vaikuttavat kummallisilta ja monimutkaisilta. Asioita pitäisi pohdita järjeilemällä, mikä lisää ihmisten luontaista ymmärtämistä. Järjeilemällä ajattelu kehittyä, ensin syntyy ajattelu ja ymmärrys, sitten kieli. Erikoisterminologia ja -kieli pitää muuntaa ymmärrettäväksi, tuumaa vuoden Halisukko **Timo** ja mainitsee filosofoinnin ja erilaisten asioiden ja ongelmien ajattelamisen kuuluvan kiinteästi hänen elämäänsä. Ilman tällaista kokonaisvaltaista ajattelua ongelmiin on vaikeaa löytää toimivia ratkaisuja.

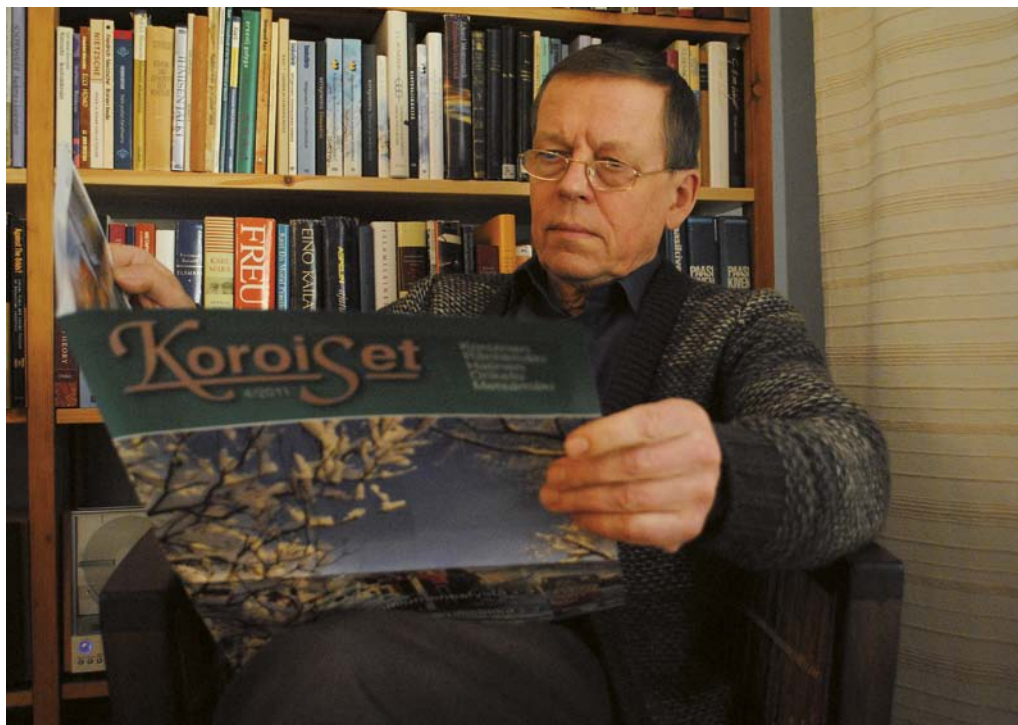
Syvälliseen ajatteluun perustuu myös Timon joka-aamuiset kävelylenkit, joita hän kuvaa Vanhan Tampereen tien varrella Prusin talossa varttuneen ajattelijan ja puheopettajan **Kaarlo Marjaselta** (1899 – 1984) saamalla opeillaan: ”kävelyllä ajattelu selkenee, ei tuu

mittä jos istuu paikallaan”. **G. W. Leibnizin** (1646 – 1716) ajattelutavan suurena ihailijana hän pohtii: ”liike on tärkeä ja sen taustalla ovat voimat, jotka säätelevät maailman kehitystä. Liike synnyttää elävää voimaa, on energian lähde, liikkeessä ihmisen on sopusoinnussa ympäristönsä kanssa”.

Timo asui nuoruutensa Maarian kirkon takana, Prusinkadun varrella; opiskeli Åbo Akademiassa diplomi-insinööriksi ja myöhemmin juristiksi täydentäen tutkintoa lisensiaattityöllä. Filosofia tai paremminkin asioiden perusteiden pohtiminen on hänelle ollut elinikäinen harrastus, ikään kuin syntymävikä. Siksi hänelle on ollut merkittävä kokemus se, että hän on voinut täydentää opintojaan filosofian opiskelulla lähellä niistä seutuja, jossa aikoinaan varttui yksi Suomen kaikkien aikojen merkittävimmistä kulttuuri-filosoifeista, eli Erik Ahlman (1892 – 1952). Asiaa koros-

taa vielä se, että opiskelu tapahtui Ahlmanin tyttären pojan, professori Eerik Lagerpetzin ohjauksessa. Heidän tapansa hahmottaa ongelmia sopii Timon mukaan niin hyvin juuri nykyaikaan, tai ainakin hänelle itselleen.

Kiinnostus sovittelua kohtaan johti Timon pohtimaan ja selvittämään konfliktien ratkaisua ihan yleisellä tasolla. Halisten aluekin on hyötynyt, kun hän toimi Turva-Turku -hankkeessa toimiessaan isännöitsijänä asumassaan yhtiössä. Hänetä on ilmestynyt tänä vuonna teos ”Rauhasta konfliktinratkaisuun. Yhteisöjen olemassaolon ehtoja”. Ajatus kirjassa on se, että jos yhteisö, vaikkapa koko ihmiskunta, ei kykene ratkaisemaan konfliktejaan, se tuhoutuu. Sota ei ratkaise mitään, se vain siirtää ratkaisua. Kirja on toimitettu myös presidentti Martti Ahtisaarelle. Presidentit lämpimät kiitossanat kirjasta ja kirjan omistussanoista, antavat Timolle

Timo Leinonen.

voimaa ja rohkeutta jatkaa työtään.

Halisiin Timo muutti 1990-luvun alussa Porista toimittuaan siellä Vuorikemian tehtaalta suunnittelu- ja prosessitutkimustehtävissä, sekä prosessin hallintamallien kehittämistyössä. Viime vuosina harrastuksiin on tullut teatteri- ja lehtityö sekä symposiumien rakentaminen kulttuurihenkilöiden ympärille. Koroiset-lehden lukijat ovat saaneet aimo an-

noksen historiatietoutta Timon laatimista moniosaisista kirjoituksista mm. Halisten teollisuushistoria, Prusin ja Metsämäen talojen ja siellä asuneiden sukujen historiat.

Hienoista teatterirooleista hänet tunnetaan näytelmissä Ihmisen jälki ja Kaksi Maariaa.

Halisissa Timo sanoo viihtyvänsä hyvin, vaikkakin Turva-Turku -tutkimuksen mukaan halislaiset ovat vähän tekemisessä keskenään.

Uusi Halisten kaavoitus- ja tiehanke vaikuttaa hänestä olevan ”ei kenenkään” käsissä ja siksi onkin tärkeää seurata suunnittelun etenemistä ja olla yhteydessä virkamiehiin. Leibnizia lainaten ”Paras mahdollinen maailma toteuttaa lakitekstin oletusmenetelmää, jossa asia oletetaan todeksi, ellei toisin voida osoittaa”.

Pirjo Ranti

Emma Kosonen.

Emma Kosonen, vuoden 2012 Halisakka

– Tämän vuoden Halisakkamme on tunnettu erityisesti rakkaudestaan luontoon. Jos olet joskus osallistunut luontoretelle, eritoten lepakkoretelle, olet saanut aimo annoksen tietoa lepakoiden sielunelämästä, sillä akkamme on opiskellut sitä aihetta: tutkinut, bongannut ja toiminut lepakoiden edunvalvojana hyvin kauan. Tuntemme hänet iloisena ja elämänmyönteisenä naapurina ja halislaisena. Näin kerrottiin **Emman** valinnan perusteissa, kun hänet nimettiin vuoden Halisakaksi.

Emma syntyi Somerolla, muutti neljävuotiaana Turkuun ja innostui pikkutyttöä hevosista, jota harrastusta jatkaa nykyisin ratsastustunneilla. Yliopistossa hän aloitti luokanopettajaopintojen merkeissä, mutta sivuaineeksi valittiin biologia veikin mennessään. Sen myötä hän alkoi harrastaa lintuja ja lähti mukaan Turun Lintutieteellisen Yhdistyksen toimintaan, jonka hallituksessa syntyi ensikosketus järjestötyöhön. Lepakat lehahtivat kuvaan, kun Emma tutustui Turun lepakkokerholaisiin syksyllä 2003. Tällä hetkellä hän istuu Suomen luonnonsuojeluliiton Varsinais-Suomen piirin hallituksessa sekä liittovaltuustossa ja luonnehtiikin

liittoa henkiseksi kodikseen. Virkatyönään Emma toimii Turun kaupungin ympäristönsuojelutoimistossa luonnonsuojelutyöntekijänä; työtehtävät ovat usein käytännönläheisiä; esimerkiksi eläinkantojen laskentaa, metsästysasioita ja yleisöneuvontaa.

– Luontoharrastajan on hyvä asua Halisissa, Emma toteaa. Linnut liikkuvat muuttoaikana jokea seuraillen ja esimerkiksi Koroisten pellot keräävät muuttolintuja, kuten peippolintuja ja rastaita, joskus jopa pulmusia ruokailemaan ja lepäilemään. Alkukesän öinä konsertoivat yölaulajat, kuten viita- ja luhtakertuset. Joskus tavataan harvinaisuuksiakin, kuten Koroisten viiräinen viime keväänä tai muuttavat kattohaikarat Komoistenkadulla kaksi vuotta sitten. Halistenkoskella on jo useana perättäisenä talvena viihtynyt koskikara. Kodin ikkunasta voi nähdä merikotkan lentämässä mereltä Topinojalle tai taviokuurnan popsimassa pihapuun pihlajanmarjoja, kerran näkyi muuttohaukkakin. – Syksyisin olen käynyt poimimassa päivällispöytään kantareellit, herkkutatit, kangashaperot ja limanuljaskat melkein kotioven pielestä, Emma kertoo.

Halisia asuinalueena Emma kehuu luonnonläheiseksi ja viihtyiseksi, johon eloisuutta tuo maahanmuuttajien kirjo. Naapureitaan hän kiittää monenmoisesta huomaavaisuudesta ja ystävällisyydestä, naapuriapu on kunniasa. Vuotuiset pihatalokoot keräävät hyvin osallistujia.

Asuinalueet yleensä paranevat vanhetessaan ja Halistenkin tulevaisuus on toivottavasti valoisa. – Luonto tuppaa toisinaan unohtumaan kaupunkirakentamisessa, kun pyritään toisaalta tehokkaaseen maankäyttöön ja toisaalta taas kaupunki syö vielä rakentamattomia laitojaan. Halisten jäljellä olevia metsäalueita ei tulisi enää pirstoa ja peltoalueiden maankäytönkin soisi olevan pienimuotoista, sanoo Emma. Mitä enemmän rakentamattomia, asvaltoimattomia alueita jää, sen parempi myös ihmisille. Yhden toivomuksen Emma esittää, että saataisiin maahanmuuttajat mukaan Halisten yhteisiin toimintoihin ja että seuraavaksi Halisukoksi tai -akaksi valittaisiin maahanmuuttajataustainen henkilö. Tähän toivomukseen on helppo yhtyä.

Pirjo Ranti

PARTURI
KAMPAAMO

Pumatuksia

Avoinna:
ma-ti-to-pe
ke
la

9–17
10–19
9–14

Maija Lehtiö
Halisten liikekeskus
Gregorius IX:n tie 8
20540 Turku
Puh. (02) 2370 656
Gsm 040 5112 313

Toivotamme
asiakkaillemme
oikein hyvää joulua ja
onnellista uutta
vuotta 2013!
t: Maija ja Fanny

Lakipalvelu Leinonen

Puh 040 7425 061

LPL

Valtakunnallinen tunnustus Turun kristilliselle opistolle – työtä sydämellä

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain ammatillisen koulutuksen laatupalkinnon koulutuksen järjestäjille ja koulutusorganisaatioille tukeakseen ja kannustaakseen jatkuvaan laadun arviointiin ja kehittämiseen.

Tänä vuonna laatupalkinnon erityisteemana oli hyvinvoiva oppimisympäristö. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi toisen palkinnoista Turun kristilliselle opistolle. Perustelujen mukaan opiston toiminnasta ”välittyä vahvasti yhteisöllisyys, yksilönä kohtaaminen ja lähimmäisenrakkaus, jotka edistävät onnistuneesti hyvinvoivan oppimisympäristön syntymistä ja ylläpitämistä”.

– Tämä on merkittävä tunnustus opiston kaltaiselle pienelle koulutuksenjärjestäjälle sekä koko kansanopistokentälle. Olemme ylpeitä siitä, että monivuotinen laatutyöskentelymme saa tunnustusta, iloitsee Turun kristillisen opiston säätiön johtaja ja rehtori **Tapani Rantala**.

Turun kristillinen opisto on ensimmäinen kansanopisto, jolle laatupalkinto myönnetään. On myös harvinaista, että sen saa näin pieni oppilaitos.

Palkinto myönnettiin hakeumuksen ja haastatteluiden perusteella. Haastatteluja tosin

kutsuttiin henkilökunnan keskuudessa myös kuulusteluiksi. Haastateltavina oli työntekijöiden lisäksi opiskelijoita ja yhteistyökumppaneita.

Laatujärjestelmä on arkea

Opiston pedagoginen rehtori **Juha Kaivola** erittelee kolme perustetta sille, että opisto sai laatupalkinnon.

Tärkeimpänä perusteena hän pitää sitä, että opiston ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden työllistyminen ja koulutuksen läpäisy eli valmistuvien opiskelijoiden määrä suhteessa valittuihin on valtakunnan kärkeä. Opiston laatujärjestelmän kaikki osat ovat myös kaikkien työntekijöiden hallussa. Ne ovat normaaleja työn osia, ei mitään ulkopuolista tai päälle liimattua. Kolmantena perusteena on hyvinvoiva oppilaitos. Turun kristillisessä opistossa konkretisoi tuu kansanopistopedagogiikka, jota opistossa on vaalittu jo vuosien ajan ja viimeiset viisi vuotta strategisesta näkökulmasta.

– Opetus- ja kulttuuriministeriön haastattelijat yrittivät saada esiin myös opiston huonoja puolia, kertoo viittomakielisyksikön koulutusvastaava **Tiina Haaksilahti**. Yksi opettajista oli sitten harkinnan jälkeen tullut siihen tulokseen, että ehkä tilat

ovat välillä ahtaat, kun ryhmät ovat suuria.

Haaksilahti, joka on työskennellyt opistossa vuodesta 1986 päätoimisesti ja on pitkän linjan ammatillisen koulutuksen opettaja, oli yksi haastatelluista työntekijöistä. – Oli helppo kertoa asioista, kun ne olivat selkeänä mielessä ja vastaukset löytyivät helposti ja saattoi vastata rehellisesti.

Laatu on laatua

Perusteluissaan Opetus- ja kulttuuriministeriö painottaa erityisesti sitä, että opistolla on toimiva laatujärjestelmä, joka perustuu tasapainotettuihin tuloskortteihin ja arvioinnin tulokset ovat erinomaisia. Jatkuva palautteen keruu toimii ja arviointituloksia myös käytetään toiminnan kehittämiseen.

”Opiston johto ja henkilöstö on aidosti sitoutunut laatutyöhön, mikä näyttäytyy jokapäiväisessä toiminnassa opiskelijoiden tarpeet huomioidaan ottavina toimintatapoina. Laatutyö on onnistuttu esimerkiksi tuomaan osaksi käytännön toimintaa.”

Opiston nykyisen laatujärjestelmän on pitkälti rakentanut pedagoginen rehtori Juha Kaivola. Tiina Haaksilahti kehuu häntä taitavaksi rehtoriksi. Hän on innovatiivinen, ryhty-

vä, antaa vapautta ja vastuuta ja luottaa työntekijöihinsä. Hän ei myöskään pelkää työtä eikä tekemistä. – Juha on vienyt asioita hienovaraisesti, mutta määrätietoisesti eteenpäin, sopivan jämäkästi, kuitenkin yhteisen pohdinnan kautta osallistanut koko henkilökunnan. Täällä ei auktoriteetti johtaja pärjäisikään.

Erilaisuudesta ja moniammatillisuudesta nousee voima

– Koen koko laatupalkinnon niin, että se on palkinto koko yhteisölle ja organisaatiolle. Opisto on vahva yhteisö. Juuri sitä on vaalittu ja jatkossa meidän tuleekin vaalia. Tärkeimpänä tekijänä on se, että johto on aidosti kuunnellut sekä työntekijöiden että opiskelijoiden tarpeita. Johtamiskulttuurissamme on haluttu nähdä, että koulutuksen tarpeet ovat oleellisia. Käyttöön on saatu psykologin, opinto-ohjaajan ja kuraattorin palvelut ja niitä on hiottu niin, että ne tukevat toisiaan ja koulutusta.

Hyvää työtä ja työelämää

Haaksilahti kokee työyhteisön kannalta oleellisimmaksi sen, että opistolla uskotaan siihen, mitä ollaan tekemässä. Työtä ei tehdä pelkän työn vuoksi, vaan

Viittomakielisyksikön koulutusvastaava Tiina Haaksilahti ja laatupalkinto.

sitä tehdään sydämellä. Ihmiset tekevät työtä, jota oikeasti haluavat tehdä. – Täällä pääsee myös vaikuttamaan asioihin ja työntekijää kuunnellaan ja hän saa tukea asioilleen ja ajatuksilleen. Minulla on tunne, että työyhteisönä toimimme hyvin yhteen ja työntekijän ammattitaitoa arvostetaan.

– Koska työtä tehdään tunteella, se saattaa myös ajoittain väsyttää. Rautaiset hermot auttavat tässä, mutta myös työyhteisön tuki, jossa ei ole selkään puukotusta tai selvittämättömiä ristiriitoja. Kasvatustyöhön saa aina tukea ja kaikki opistolla kasvattavat.

– Opistolle on myös valikoitunut työntekijöitä, jotka pitävät

tällaisesta työstä ja työtavoista. Eihän se ihan kaikille ole sopinut, mutta enemmän on niitä, jotka ovat jääneet.

Opiston arvopohja näkyy siinä, että strategian yksi tärkeimpiä lähtökohtia on ihmisen kohtaaminen ja erilaisten ihmisten hyväksyminen omalla itsenään. Haaksilahti korostaa sitä, että henkilökunta toimii opiskelijoille toisen ihmisen kohtaamisen mallina. Tästä tuleekin hyvää palautetta myös työelämästä, jonne ammatillisen koulutuksen opiskelijat valmistuttuaan siirtyvät ja jossa he harjoittelevat jo opiskeluaikanaan.

Teksti ja kuva: Hanna Nurmi

Tervetuloa!

Hyvitämme vähintään

2000,-

**autosta kuin autosta
vaihdossa yli 6000 euron
vaihtoautoon!**

Rinta-Joupin Autoliike Oy

Yli 1000 autoa:
www.rinta-jouppi.com

Ma 9-20 • Ti-pe 9-18 • la 10-15
Piiskakuja 10, TURKU p. (02) 281 0281

Topinojan jätekeskus palvelee myös syysiltaisinkin!

Topinojan jätekeskus vastaanottaa muun muassa siivouksen ja remontoimisen jätteitä. Tervetuloa!

Topinojan jätekeskus

Pitkäsaarenkatu 7, Turku ☎ 020 728 2130
Avoinna arkisin klo 6.30–21

Lajittele kodin jätteet kierrätykseen ja hyötykäyttöön!

- vaarallinen jäte ja sähkölaitteet sekä suurikokoinen metalliromu, pienet puhtaasti maakuormat, risut ja kannot vastaanotetaan kotitalouksilta maksutta
- haravointijäte 5 e/m³
- betoni- ja tiilijäte 12 e/m³ • kaakelit, keraamiset laatat 29 e/m³
- puujäte 7,50 e/m³
- huonekalut: suurikokoiset 12,50 e/kpl, pienet 7,50 kpl
- ikkunalasi: puitteeton 0 e, puitteilla 2,50 e/kpl
- saniteettiposiini: lavuaarit 5 e/kpl, wc-tuolit 10 e/kpl
- bitumijäte, esim. kattuhuopa: 29 e/m³
- asbesti < 100 kg 10 e/erä
- puhdas muovi 12 e/m³ • polttokelpoinen jäte 22 e/m³
- loppusijoitettava kaatopaikkajäte: 29 e/m³

Huom. Muutoksia maksuihin vuoden vaihteessa.

TSJ:llä nyt myös omat
sivut mobiililaitteille!

0200 47470
www.tsj.fi

www.maarianseurakunta.fi

ke 19.12. klo 18 Koroisten talvihartaus Koroisten ristillä, Laurén, Pertti Pussinen. Omat lyhyt mukaan!

KAUNEIMMAT JOULULAULUT

MAARIAN KIRKKO (Maunu Tavastin katu 2)
su 9.12. klo 19 Kauneimmat joululaulut, Niemi, Maarian kamarikuoro. Lion Clubin mehutarjoilu.
to 13.12. klo 13 Eläkeläisten kauneimmat joululaulut, Haikka, Kakkola
su 16.12. klo 18 Kauneimmat joululaulut, Haikka, Verbum Sonans, Ruskeepää
PALLIVAHAN KIRKKO (Paltankatu 2)
su 16.12. klo 16 Lasten kauneimmat joululaulut, Maarian lapsi- ja nuorisokuoro, Vuola, K. Palmunen
HEPOKULLAN SRK-TALO (Varkkavuorenkatu 23)
to 20.12. klo 18 Kauneimmat joululaulut, Vuola, Loukiala
KOTIMÄEN SRK-TALO (Arkeologinkatu 1, Jäkärilä)
ma 17.12. klo 18 Kauneimmat joululaulut, Niemi, Kakkola
RUNOSMÄEN SRK-KOTI (Munterinkatu 15)
la 8.12. klo 15 Kauneimmat joululaulut, Vuola, Rajamäki

Perhekerhot ovat joulutauolla 17.12. - 6.1.

MAARIAN KIRKKO (Maunu Tavastin katu 2)

su 9.12. klo 10 Messu Kaarma, Sirén, Vuola
to 13.12. klo 19 Lucianpäivän joulukonsertti, Maarian kamarikuoro johtajanaan Tero Niemi. Vapaa pääsy. Ohjelma maksaa 5e.
su 16.12. klo 10 Messu Ruskeepää, Loukiala, Vuola
la 22.12. klo 18 Turun NMKY:n seniorikuoron joulukonsertti
su 23.12. klo 10 Messu Aaltonen, Kaarma, Rainio
ma 24.12. klo 16 Jouluaaton sanajumalanpalvelus Rinne, Loukiala, Haikka
ma 24.12. klo 22 Jouluyön messu Sirén, Ruskeepää, Rainio
ti 25.12. klo 7 Jouluaamun sanajumalanpalvelus Kaarma, Aaltonen, Vuola, Haikka
ke 26.12. klo 10 Messu Loukiala, Kaarma, Niemi
su 30.12. klo 10 Messu Kakkola, Kaarma, Niemi
ma 1.1. klo 10 Messu Ruskeepää, Sirén
su 6.1. klo 10 Messu Myllymäki, Kakkola
su 13.1. klo 10 Messu Sirén, Loukiala
su 20.1. klo 10 Messu Kakkola, Rajamäki
su 27.1. klo 10 Messu Loukiala, Ruskeepää

PALLIVAHAN KIRKKO (Paltankatu 2)

la 8.12. klo 12 Joulutunnelman nostatusta perheille, askartelua ja jouluesitystä.
su 9.12. klo 11 Pallivahan seurakuntakeskuksen käyttöönottojuhlaremontin jälkeen. Messu Rajamäki, Kakkola, Haikka, Satakielel-kuoro. Kirkonmäkikahvit
la 15.12. klo 16 Hengellisen romanimusiikin joulukonsertti Taivaasta tuulee-yhtye ja Leonard Stenroos.
su 16.12. klo 11 Messu Kakkola, Rajamäki, Haikka. Kirkonmäkikahvit.
su 16.12. klo 16 Lasten kauneimmat joululaulut, Maarian lapsi- ja nuorisokuoro, Vuola,
su 23.12. klo 11 Messu Myllymäki, Niemi. Kirkonmäkikahvit.
ma 24.12. klo 14 Perheiden joulukirkko Myllymäki, Vuola, Maarian lapsi- ja nuorisokuoro
ti 25.12. klo 8 Jouluaamun sanajumalanpalvelus Rajamäki, Rainio
ke 26.12. klo 17 Messu Laurén, Haikka
su 30.12. klo 17 Johannesmessu, saarna: Matti Vuolanne, liturgi: Mikko Laurén, musiikkievangelista Leo Louhivaara ja Katulähetyksen lauluryhmä yht. av. Seppo Kolkka ja Raili Kauhaniemi. Kirkkokahvit
Risti valaisee -uudenvuodentapahtuma 30.12. - 1.1.:
su 30.12. klo 19 Sinun Sanasi on minun jalkani lamppu. Matti Vuolanne ja Leo Louhivaara -
ma 31.12. klo 18 Pimeässä laaksossa - Raamattuopetus. Pentti Heinilä ja Leo Louhivaara. Tarjoilu. - klo 19.30 Risti valaisee - aattojuhla. Nina Åström & co, Matti Vuolanne, Pentti Heinilä ja Leo Louhivaara - klo 21 Aattoehtoollinen - ti 1.1. klo 11 Messu saarna Pentti Heinilä, Leo Louhivaara laulaa, Kirkonmäkikahvit - klo 15 Avoin taivas - konsertti Hilja Aaltonen runojen pohjalta. Nina Åström & co ja Leo Louhivaara.
su 6.1. klo 11 Lähetyksen messu Orenius, saarna Anti Toplaan. Päiväjuhla.
su 13.1. klo 11 Messu Rinne, kirkonmäkikahvit.
la 19. - su 20.1. Profeettallisen sanan päivät, mukana Outi Cappel.
su 20.1. klo 11 Messu Myllymäki
su 27.1. klo 11 Messu Laurén
Torstaisin klo 9.30-11 Perhekerho

MAARIAN PAPPILA (Sorolaisenkatu 4)

ke 12.12. klo 18 Kaikille avoin Joulujuhla, järj. Evankelioimistyön tukitiimi
Tiistaisin klo 9-11 Perhekerho pappilan tallissa
Tiistaisin klo 10 - 12 Juttutupa entisille leaffiläisille, 11.12. joulutauolle

HALISTEN SRK-TALO (Gregorius IX:n tie 8)

Maanantaisin klo 16 - 18 Perhekahvila
Joka toinen keskiviikko klo 18 Avoin Raamattu- ja rukousryhmä: 19.12., 2.1., 16.1. ja 30.1.

HEPOKULLAN SRK-TALO (Varkkavuorenkatu 23)

to 13.12. klo 14 Joulukahvila
Maanantaisin klo 18 Raamattupiiri, 17.12. joulutauolle
Tiistaisin klo 9.30-11 perhekerho
Tiistaisin klo 12.30 Tuolijumppa, 4.12. joulutauolle

KOTIMÄEN SRK-TALO (Arkeologinkatu 1, Jäkärilä)

Maanantaisin klo 14 Naistenpiiri, 10.12. joulutauolle
Perjantaisin klo 9.30-11 Perhekerho
Joka toinen tiistai klo 13 Kädentaitoja ja klo 14 tasapainoilua ikäihmisille: 4.12. joulutauolle
Joka toinen tiistai klo 14 Tuolijumppa: 11.12. joulutauolle
Joka toinen keskiviikko klo 13 Muistijumppa: 12.12. joulutauolle
Joka toinen keskiviikko klo 13 Eläkeläisten päiväpiiri: 5.2. joulutauolle

KÄRSÄMÄEN KAPPELI (Vahdontie 3)

ma 24.12. klo 15 Jouluaaton hartaus Kaarma, Rainio

RAUNISTULAN SRK-TALO (Murtomaantie 12)

la 8.12. klo 15 Maailmanlopun meininkiä - mitä on tulossa? pastori Meeri Kakkola luennoi raamatun lopun ajoista ja maailmanlopun ennustuksista eri kulttuureista.
ke 19.12. klo 18 Japanilähetyspiiriin joulujuhla
la 5.1. klo 11 Lähetysseminaari: Pyhä Henki. Vieraanamme kirkkoherra Anti Toplaan Kuresaaresta.
la 19.1. klo 15 Jeesuksen ystävät ja vastustajat -raamattulentosarja: Naiset Jeesuksen seurassa
Joka toinen tiistai klo 13 Eläkeläisten päiväpiiri: joulutauolla
Joka toinen torstai klo 19 Partioäidit: 29.11., 13.12.

RUNOSMÄEN SRK-KOTI (Munterinkatu 15)

Ystävän tupa avoinna maanantaisin klo 13-15 ja torstaisin klo 10-12
la 8.12. klo 12 Runosmäen joulumyyjäiset ja kauneimmat joululaulut klo 15
su 16.12. klo 16 Pyhäkoulun joulujuhla
ma 17.12. klo 13 Ystävän tuvan puurojuhla
Joka toinen maanantai klo 17 Raamattupiiri: 10.12.
Joka toinen keskiviikko klo 12 Lähetyspiiri: 12.12. joulupuuro
Joka toinen keskiviikko klo 18 Käsityökerho: 5.12.

TASKULAN SRK-KOTI (Mullintie 16)

Tiistaisin klo 14-15.30 vauvakerho
Keskiviikkoisin klo 9 - 10 Taskulan olohuone, jossa tuolijumppaa
Joka toinen torstai klo 13 Taskulan päiväpiiri: 29.11. joulutauolle

YLI-MAARIAN SRK-TALO (Mittumaarintie 73)

ke 19.12. klo 18 Yli-Maarian joulukirkko Loukiala, Myllymäki, Rainio. Yli-Maarian uuden lauluryhmän ensiesiintyminen.
Torstaisin klo 9.30 - 11 Perhekerho
Joka toinen tiistai klo 14 Tuolijumppa: 11.12.
Joka toinen keskiviikko klo 17.30 - 19 Iltaperhekahvila: joulutauolla

DIAKONIRUOKAILUT

Runosmäen srk-talo
Munterinkatu 15
Keskiviikkokeitto kahdesti kuussa.
5.12. ja 19.12.
Keittolounas 1 €, lapset ilmaiseksi.

Haliskahvila

Kardinaalinkatu 3A, kellarikerros
Kahvia tarjolla joka ti ja to klo 12 - 14.
Ruokakassien jako klo 12.

Jesari

Jäkärilän Puistokatu 20
Ruokakassien jako joka perjantai klo 12 - 14

Muutokset mahdollisia. Lisää seurakunnan toiminnasta löydät Kirkko ja me -lehestä sekä www.maarianseurakunta.fi

Koroisten ristillä perinteinen jouluhartaus

Koroisten ristille kokoonnutaan jälleen perinteiseen jouluhartauteen keskiviikkona 19.12. klo 18.
Tilaisuudessa puhuvat
pastori Mikko Laurén ja Pertti Pussinen.

Oman tunnelmansa tilaisuuteen luo joulukuinen hämäryys. Mukaan kannattaa siis varata lyhty tai kynttilä valoa antamaan. Jouluhartauden järjestävät Maarian seurakunnan evankelioimistyön tukitiimin vapaaehtoiset.

Hamaron pienkiinteistöomistajain yhdistys r.y.

JOULUJUHLA

sunnuntaina 9.12.2012 klo 16.00
Turun Kristillisen opiston ruokasalissa, Lustokatu 7

Hinta: Jäsenet perheineen maksutta
Ei jäsenet 8 €, lapset 4-12v. 5 €

- Musiikkia, kanttori Jukka Pietilä
- Tiernapojat
- Maukasta joulupuuroa
- Kahvia, mehua, glögiä, joulutorttuja
- Joulupukki
- Arpajaiset

Tarjoilun vuoksi sitovat ilmoittautumiset 2. 12. 2012 mennessä
Arja Iho : tekstiviesti 044 7971151 tai sähköposti arja.ih@raisio.fi
Jarkko Mantere : puhelin 050 3889978 tai sähköposti jarkko.mantere@gmail.com

*Rauhallista Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta
kaikille jäsenillemme ja alueemme asukkaille*

Johtokunta

Jumppalassa jumppaavat kaikenikäiset!

Turun Urheiluliiton Voimistelu- ja liikuntajaosto tarjoaa jumppaa kaikenikäisille!

Jumppalassa jumppaavat myös vauvat ja vaarit. Vauvoille järjestetään vauvajumppaa aamupäivisin ja miehille on oma ukkojumppa sekä miesten oma ryhmä Paavot! Aikuisten aikatauluun kuuluu lisäksi lukematon määrä Les' Mills -tunteja.

Lasten- ja nuorten tunnit uudistuvat keväällä 2013 ja suurimpaan osaan tunneista tulee käyttöön voimistelupassi. Passi toimii harrasteryhmäiläisten käyntikertojen ja voimistelutaitojen kehittämisen seurannan välineenä.

Katso uudet kevään 2013 aikataulut:
<http://tuul-voli.sporttisaitti.com>

Tervetuloa jumppaamaan!

Eläinten joulurauhanjulistus lauantaina 15.12.2012 klo 17.00 Virnamäellä

Lähtö Valkkimyllynkujan ja Kallioistenkadun kulma.

Oma lyhty mukaan!
Mukaan myös kaikenkarvaiset ystävät!

Järj. HalisSeura, Katariinan srk ja Maarian srk

